די חסידישע פרשה

מאמרים על פרשיות השבוע ומועדי השנה
מלוקטים מספרי תורה אור ולקוטי תורה

ד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו כו'

ביאור ההבדל הפנימי בין שבת ליו"ט

יו"ל לחג הפסח ה'תשע"ז

מחולק לסעיפים עם פיסוק מלא,
בהוספת ביאורים, פיענוחים, הערות וציונים

שנה ו / גליון רל
שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבעה לבריאה

ב״ה.

פתח דבר

לקראת חג הפסח, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי׳, את הקונטרס **׳די חסידישע פרשה׳**, והוא פירוש וביאור על מאמרי חסידות דפרשיות השבוע ומועדי השנה, מלוקטים מספרי תורה אור ולקוטי תורה לרבינו הזקן. ומטרתו להקל בלימוד ה׳חסידישע פרשה׳ בכל שבוע.

הביאור מבוסס על המאמרים המיוסדים על דרוש זה וכן על עוד ׳הנחות׳ מאותו הדרוש (כגון: מספר מאמרי אדמו״ר הזקן, תורת חיים, מאמרי אדמו״ר האמצעי, אור התורה וכו׳). גם ביאורי המושגים מיוסדים על מקומות אחרים בדא״ח אשר שם מבואר הענין באריכות וביאור יותר (כידוע ש׳דברי תורה ניים במקום אחד ועשירים במקום אחר׳).

בכדי להקל על הלומד והמעיין, הגהות כ״ק אדמו״ר הצ״צ נדפסו בתור הערות (**באותיות כגון דא**) בשולי הגליון ולא במקומם בגוף המאמר.

לבקשת רבים, ניתן לקבל הקונטרסים מדי שבוע בשבוע באיימיל, לקבלו נא לשלוח איימייל **לכתובת**: rabbigelb@chassidusonline.org.

* * *

ויה״ר שנזכה לקיום היעוד ״כי מלאה הארץ דעה את ה׳ כמים לים מכסים״, ונזכה לשמוע תורה חדשה, ״תורה חדשה מאתי תצא״, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
לוי געלב

י״א ניסן,
תשע״ז

להזמין או להקדיש את הגליונות הבאים או לשלוח הערות נא ליצור קשר עם לוי געלב 310-662-3437
או באימייל **rabbigelb@chassidusonline.org**

The Ma'amarim of LIKKUTEI TORAH and TORAH OR are copyright by the Kehot Publication Society, a division of Merkos L'inyonei Chinuch Inc. and are reprinted here with permission.

נדפס באדיבות:
The Print House
538 Johnson Ave. Brooklyn, NY 11237
718-628-670

מאמר ד"ה
להבין מ"ש בהגדה מצה זו
תורה אור פרשת צו דף יא

תוכן המאמר

להבין מ"ש בהגדה מצה זו 5
המאמר בלשונו כפי שמופיע בלקו"ת 30

ב״ה. לקו״ת פ׳ צו, ד״ה להבין מ״ש בהגדה מצה זו וכו׳ [יא, ג – יג, א]

פרק א

קושיות על מה שכתוב בהגדה ׳מצה זו׳ כו׳

להבין מה שכתוב בהגדה: ׳מצה זו שאנו אוכלים על שום מה? על שום שלא הספיק כו׳ כי גרשו׳ כו׳.

דמשמע: הא אִלו לא גורשו, והספיק להחמיץ, היו אוכלים חמץ, והלא כבר נצטוו ״בעשור לחדש הזה כו׳ על מצות ומרורים יאכלוהו״.

יש להבין: בהגדה כתוב שהטעם שאכלו בני ישראל מצה בפסח מצרים הוא משום שלא הספיק בצקם להחמיץ עד שגורשו ממצרים, ומזה משמע שאם לא גורשו היו אוכלים חמץ, ואיך זה יתכן, והלא כבר נצטוו בני ישראל אז לאכול מצה דוקא כמ״ש ׳על מצות ומרורים יאכלוהו׳, ולא מפני שלא הספיק להחמיץ.

וגם לדורות נצטוו: ״שִׁבְעַת ימים שאור לא ימצא כו׳, בכל מושבותיכם תאכלו מצות״.

גם יש להבין: כתוב בהגדה שהטעם שאנו אוכלים מצה היום הוא על שום שלא היה מספיק זמן אז בפסח מצרים לעיסתם להחמיץ, והלא גם לנו יש ציווי מפורש שלא לאכול חמץ, ולאכול מצה דוקא, ונמצא, שהסיבה שאין אנו אוכלים חמץ הוא מכיון שיש לנו ציווי בתורה, ולא משום מה שאירע בעבר שלא הספיק להחמיץ!

ובפסוק עצמו יש להבין: שהציווי שלדורות היה זכר ליציאת מצרים, והלא פסח מצרים אינו נוהג איסור חמץ אלא יום אחד, כדאיתא בגמרא[1]!?

ועוד קשה: בפסוק עצמו שמצווה על מצות פסח לדורות הבאים נאמר שזה שהציווי שלא לאכול חמץ הוא ׳זכר ליציאת מצרים׳, ואיך יתכן? והלא פסח דורות נוהג איסור חמץ ז׳ ימים, ואילו פסח מצרים לא נהג אלא יום אחד בלבד.

ולפי זה יש להבין מהו ענין ה׳זכר ליציאת מצרים׳ שבפסח עתה.

והענין:

לבאר ולתרץ את הקושיות דלעיל.

דפסח מצרים אינו נוהג [איסור חמץ] **אלא יום אחד, ולכן, דוקא ׳כי גורשו׳, ומחמת זה הוא שאכלו מצה גם בשאר ימות הפסח, וכ״כ המזרחי בפרשת ראה ע״פ ׳כי בחפזון יצאת׳. ואף על פי כן, הציווי שלדורות ז׳ ימים, והם זכר ליציאת מצרים.**

אך הענין הוא:

״דבאמת קראי טובי מוכחי דפסח מצרים לא היה נוהג איסור חמץ אלא יום אחד בלבד, ומצות ז׳ [ימים] במצה אינו אלא לדורות בלבד, וכמ״ש כאן ׳והיה כי יביאך אל ארץ הכנעני כו׳, שבעת ימים תאכל מצות׳, דוקא ׳כי יבואו אל

---

1) (פ״ט דפסחים דף צ״ו ע״ב).

הארץ', ולא עכשיו בזמן יציאת מצרים, שלא היה מצווין לאכול מצה רק יום אחד בלבד, ובשאר הימים היו אוכלים חמץ, והוא מצות הפסוק דעל קרבן הפסח 'על מצות ומרורים יאכלוהו', וכדאיתא במשנה וגמרא.

"אך לדורות נצטוו לאכול ז' הימים, והוא מטעם שאמר בהגדה: 'על שום שלא הספיק בצקם [להחמיץ] כו', ורצונו לומר, מצה זו שאנו אוכלין כל ז' הימים דוקא, הוא לפי שלא הספיק [להחמיץ אז] כו' [-וזהו הזכר ליציאת מצרים שבפסח דידן], אבל מצה ביום הא' כבר נצטוו [בפסח מצרים] 'בעשור לחודש' מטעם קרבן פסח, ולא מטעם זה [-דלא הספיק להחמיץ] . .

"אך הנה, יש להבין הטעם לזה למה נצטוו לדורות ז' ימים, ובפסח מצרים לא היו מצווין רק על יום א' בלבד" (סידור עם דא"ח ע' רצו, ג-ד).

פרק ב

ביאור ההבדל הפנימי בין שבת ליום טוב

ולהבין קצת ענין אכילת מצה, יש להקדים ענין 'מועדים לשמחה'.

בכדי להבין הטעם מדוע נצטוו לדורות שלא לאכול חמץ ז' ימים, ובפסח מצרים היו מצווין רק על יום אחד בלבד, יש להבין קצת את ענינה ותוכנה הפנימי של אכילת מצה.

ולהבין זה יש להקדים תחילה ביאור ענין מצות השמחה דיום טוב.

שעיקר המועדים הוא בחינת השמחה, וכדכתיב "ושמחת בחגך".

"דהנה, ידוע דביום טוב אנו אומרים 'מועדים לשמחה', וכתיב 'ושמחת בחגך' כו', שהשמחה ביום טוב הוא מצות עשה. ומזה מוכח שעיקר המועדים הוא בחינת השמחה שבו דוקא" (סידור עם דא"ח ע' רצו, ד).

[ומבאר הטעם הפנימי לבחינת שמחה זו בהמועדים:]

שאז הוא זמן גילוי 'מוחין דאימא', דהיינו, מה שאומרים בהלל "מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת, אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה".

הסיבה הפנימית לזה שהשמחה הוא עיקר המועדים היא, שכן אז הוא זמן גילוי בחי' 'מוחין דאימא', שדוקא מצד גילוי מדרגה זו נפעל שמחה באדם , כפי שיבואר לקמן באריכות.

וזהו גם סוד הכתוב (שאומרים אותו בהלל ביום טוב): 'מושיבי עקרת הבית, אם הבנים שמחה'. פירוש הכתוב בפשטות הוא, שהוא ית' מושיב את העקרה בבית, כלומר, כי בעודה עקרה יושבת בבית מעט, אלא בעיקר בחוץ, ברחובות בכדי להפג צערה, וה' בהשגחתו פותח רחמה ויולדת וממילא צריכה לשבת בביתה, וכך היא נעשית 'אם הבנים שמחה' בהיותה עתה יושבת בביתה עם בניה (על פי מצו"ד).

ועל פי פנימיות הענינים ביאור הכתוב הוא, שבני ישראל שהיו בבחי' 'עקרה' בימות החול, הנה, ביום טוב מחמת הגילוי של 'מוחין דאימא' אז, הרי הם נעשים בשמחה ('אם הבנים שמחה'), וכפי שיבואר להלן בפרטיות יותר פירוש פסוק זה על פי חסידות.

והנה, בשבת הוא גילוי 'מוחין דאבא', והם יותר עליונים, ואין שם בחינת גילוי שמחה כביום טוב!?

"בשבת אין השמחה מצוה כלל, ולכאורה יפלא, למה? הלא מעלת ומדריגת שבת גבוה ממעלת ומדריגת יום טוב, כידוע דבחינת גילוי מוחין דאבא הוא בשבת, ובחינת גילוי מוחין דאימא הוא ביום טוב, ומעלת ומדריגת מוחין דאבא יותר עליונים ממוחין דאימא כידוע! [-כבפשטות שהאב הוא בבחי' משפיע אל האם, ובמילא למעלה הימנה, כך הוא במדרגת מוחין דאבא, שהוא בחי' החכמה, שהוא למעלה ממדרגת בינה המקבל ממנו].

"אך הענין הוא, דהיא הנותנת, דמפני שביום טוב הוא בחי' גילוי דאימא, על כן המצוה בשמחה, ולא בשבת" (סידור עם דא"ח ע' רצו, ד).

אך הענין:

כדי להבין מדוע מבחינת מוחין דאימא דוקא נמשכת שמחה בהאדם (מה שאינו כן מבחינת מוחין דאבא), "יש להבין תחילה ביאור ענין בחינת מוחין דאימא מהו" (סידור עם דא"ח ע' רצו, ד).

כי, הנה, ביאור מהות 'מוחין דאימא', יובן במה שנודע שיש ב' בחינות בגילוי אור אין סוף ברוך הוא.

"בהיות ידוע בדרך כלל שיש ב' מדריגות, הא', בבחינת השתלשלות, והב', מדריגה שלמעלה מההשתלשלות, ומה שהוא בבחינת השתלשלות הוא בבחינת מוחין דאימא, שהוא בחינת בינה עילאה דאצילות הנק' 'אם הבנים' כידוע, ומה שהוא למעלה מן ההשתלשלות הוא בבחינת מוחין דאבא, שהוא בחינת חכמה עילאה כו'.

"וביאור הדברים [מהות ענין ב' מדריגות הללו]" (סידור עם דא"ח ע' רצו, ד):

הא': בחינת ההשתלשלות וסדר המדרגות, שהם בחינת ההמשכות מעילה לעילה כו', הארה, והארה דהארה כו'.

"הנה, פירוש ענין ההשתלשלות ידוע שהוא הנק' דרך 'עילא ועלול', שהעלול הוא המשתלשל ומסתעף מן העילה, מבחינה התחתונה שבעילה בלבד, ויצא להיות למטה דבר ו'יש' מובדל בפני עצמו מן העילה בריחוק מקום ומעלה" (סידור עם דא"ח ע' רצו, ד – רצז, א).

וזהו שנקרא בשם 'השתלשלות' מלשון שרשרת ושלשלת העשויה בהרבה טבעות האחוזות זו בזו, וכל מדריגה קשורה ונמשכת מהמדריגה שלמעלה ממנה.

וכל מה שהאור אלקי יורד ומשתלשל למטה הרי הוא פוחת והולך במיעוט אחר מיעוט. דהיינו, במקורו באלקות הוא בגילוי ממש, אבל כל שהאור יורד למטה, הוא מתצמצם ומתמעט, עד שהוא רק הארה, ואף הארה דהארה מכמו שהי' במקורו ושרשו, ששם היה גילוי אלקות ממש בלי שום העלם והסתר פנים.

כמשל: שכל במדות, ומדות במחשבה כו'.

"כמו על דרך משל שאנו רואים באדם בחינה זו של ההשתלשלות 'עילה ועלול', מן השכל [משתלשל] למחשבה, וממחשבה [לדיבור] כו'. או הסתעפות המדות מן השכל, שנעשו המדות מהות דבר בפני עצמן בהולדם מן השכל, הגם שהיו תחילה כלולים בשכל לגמרי, אך, אחר כך יצאו למטה בבחינת פירוד מן השכל ונתרחקו מן השכל במקום ובמעלה, ו[עתה] הוא בבחינת 'יש'" (סידור עם דא"ח ע' רצז, א)

שכל בחינת ההשתלשלות דרך כלל נקרא 'יש מיש'.

"ועל דרך זה יובן למעלה בכל ההשתלשלות של העולמות, שהן בבחי' 'עילה ועלול', שבחינת העלול היה כלול תחילה בעילתו בתכלית ההתכללות, ואחר כך נשתלשל וירד למטה בריחוק מקום ומעלה במהות דבר אחר לגמרי. ועל דרך זה עד רום המעלות, שהרי כל 'עילה' יקרא 'עלול' לגבי העליון הימנו כידוע, שבדרך כלל הנה כל העולמות הנבראים נקראו 'עלולין' לגבי ה'עילה' הראשונה, הוא בחינת מלכות דאצילות, שמחיה כל העולמות הנבראים מאין ליש כידוע" (סידור עם דא"ח ע' רצז, א).

וזהו "שכל בחינת ההשתלשלות דרך כלל נק' 'יש מיש'", שכן זה שממדרגה א' משתלשלת ומסתעפת מדרגה שלמטה הימנה, מוכיח שכל המדריגות הם בערך זה לזה. כמו עד"מ שאי אפשר שישתלשל וירד מסברא שכלית להיות אבן-דומם, כי הם באין ערוך לגמרי זה מזה. כך למעלה, העובדה שב' מדריגות משתלשלות זו מזו מוכיחה שלשתיהם יש ערך ויחס זה לזה. ואם כן, מובן היטב אשר כל מדריגה שהיא בבחינת ההשתלשלות צריכה להיות בגדר יש ומציאות (בניגוד לבחי' אין והעדר המציאות), שדוקא ממדרגה א' שהיא בבחי' יש יכול להשתלשל למדריגה שניה שהיא למטה יותר וגם כן בבחי' יש. כי מה שהוא 'אין' אין לו שום ערך ויחס אל מדריגה אחרת שהיא במציאות, אלא הם באין ערוך זה מזה, ובמילא לא יתכן שיומשך (באופן של השתלשלות, שכל דרגא כבר היתה כלול בעילתה) ממנה מדרגה אחרת, שאינה בטילה כדוגמתה.

והב': למעלה מן ההשתלשלות, 'יש מאין' ממש, מאין המוחלט כו'.

הבחינה הב' בגילוי אור אין סוף ב"ה הוא שמתגלה אורו בבחי' בלי גבול ולמעלה מסדר השתלשלות העולמות ממדריגה למדריגה המבואר לעיל. שכן כאשר מתגלה אורו ית' באופן בלתי מוגבל, הרי כל מה שירד וישתלשל מאור וגילוי זה תמיד ישאר בגדר בלי גבול. וכמו עד"מ שכל מה שיפחות ויתמעט מבלי גבול, הנה, לעולם לא יגיע למספר מוגבל, כי ענין הבלי גבול והגבול הם באין ערוך לגמרי זה מזה. דהיינו, לא רק שבלי גבול הוא מספר גדול מאוד, אלא הוא אינו בגדר מספר כלל, לכן, לא יתכן שיהי' ממנו מספר מוגבל. וזה כאילו לומר שמסברא שכלית יהי' אבן דוממת, שזה בלתי אפשרי, כי הם שתי 'עולמות' נפרדים לגמרי.

לפיכך, בכדי שיומשך מבחי׳ בלי גבול ממש שיהיה בגדר הגבול, זהו רק על ידי התהוות ״יש מאין׳ ממש. דהיינו, שיתהווה היש ומציאות מבחי׳ אין, שהוא כאילו שאין ליש הזה שום מקור שממנו נמצא ונתהווה, כי אין התהוותו בבחי׳ השתלשלות ועילה ועלול, דשם נראה המקור של כל דבר העלול מעילתו.

והנה, בהשתלשלות ׳עילה ועלול׳, כשהעלול מתקרב לעילתו ממטה למעלה, הנה, הוא משיג את עילתו, ולכן, הוא שש ושמח בו, ותהי השמחה גדולה, כמשל בן המלך שיצא מן השביה, ובא וראה את פני אביו. כך תהיה שמחת העלול בהגלות נגלות עליו אור העֶלָּה שלמעלה, תחת אשר יָרַד בהשתלשלות, ונעשה מרחק רב בינו ובין עילתו, ורחק מאור פניו בסתר המדרגות.

והכל הוא מפני שעתה בגילוי זה יש לו השגה איך שיצא מאפילה לאור גדול, ומאכל ליום טוב, ומשעבוד לגאולה כו׳.

״והנה, מאחר שה׳עלול׳ נשתלשל למטה מטה בריחוק מקום מן ה׳עילה׳, אם כן, כאשר ה׳עלול׳ חוזר ועולה מלמטה למעלה ומתקרב לגבי ה׳עילה׳ שלו עד שנכלל בעילתו, הנה, אז יש גודל הגילוי של השמחה והתענוג ב׳עלול׳ מפני היות שנתרחק ה׳עלול׳ מאד למטה מטה, ואור השגתו בעילתו גבוה מאד נעלה הרבה במדריגה ממדריגות השגות עצמות ה׳עלול׳ כמו שהוא כבר יצא בבחינת פירוד למטה כו׳, עם כל זה, נכספה וגם כלתה נפשו בקרבתו להשיג השגה גדולה מכפי ערכו, והוא בהתקרבות לגבי העילה שלו, וכידוע דתשוקת העלול לגבי העילה נפלאה מאד מאד מטעם זה.

״וכמשל הבן שהיה בשביה, ובא לפני אביו, שהשמחה תגדל ביותר שהוא מפני הקירוב שבא אחר הריחוק דוקא״ (סידור עם דא״ח ע׳ רצז, א).

וזהו ענין יום טוב – גילוי השמחה.

ענין גילוי זה המבואר לעיל – שהעילה מתגלית אל העלול, ובמילא מתעוררת אצל העלול שמחה ותענוג גדול מהתגלות זו – זהו מה שנעשה בכל יום טוב, ולכן עיקר ענין היום טוב הוא השמחה כנ״ל, וכפי שממשיך לקמן בסמוך.

[ועל פי זה יבאר בפרטיות יותר הפירוש הפנימי בהכתוב המובא לעיל שעל שמחת היום טוב נאמר ׳מושיבי עקרת הבית, אם הבנים שמחה׳:]

שמבחינת ׳עקרת הבית׳, נעשה ׳אם הבנים שמחה׳.

על ידי הגילוי אלקי שנמשך ביום טוב – שהוא בחי׳ מוחין דאימא, הגילוי האלקי שבסדר ההשתלשלות – נעשה מבחי׳ ׳עקרת הבית׳ – ׳אם הבנים שמחה׳, וכפי שממשיך ומבאר.

[תחילה יבאר מהו בחי׳ ׳עקרת הבית׳:]

פירוש: כי ׳עקרת׳ מלשון ׳עקרה׳, ומלשון ׳כחולדה זו הדרה בעיקרי בתים׳, בגמרא פרק בתרא דפסחים.

׳עקרת׳ ״הוא . . מלשון ׳עקרה׳ שאינה יולדת, שהוא בחינת הסתרה״ (מאה״ז פרשיות ח״א ע׳ תקכד).

וגם ״פירוש: על דרך משל החולדה שנקראת בשם ׳חולדה׳ על שם ההסתר, כי לשון חולדה הוא ענין הטמנה והסתר, כידוע בגמרא בפירוש ׳החלדה׳, והוא מפני שמסתתרת בעקרי הבתים, דהיינו, במצפוני החורים הנעלמים בבית״ (סידור עם דא״ח ע׳ רצז, א).

[ועתה יבאר על איזו מדריגה קאי בחי׳ ׳עקרת׳, שהיא ענין ההעלם:]

והיא בחינת מלכות שמלובשת כל יומין דחול בבריאה יצירה עשיה בקליפת נוגה, כן פירש בספר שו״ם לתלמיד הרמב״ן ז״ל.

׳עקרת הבית׳ קאי על בחי׳ המלכות. דהיינו, מלשון ׳עיקרי הבתים׳, שהוא החלקים התחתונים ביותר של הבית ששם דרה החולדה. וכך הוא לגבי בחי׳ מלכות, דכל ענינה של ספירת המלכות היא להמשיך חיות וקיום לעולמות התחתונים. שכן היא הספירה היותר תחתונה שכל תכליתה הוא לקבל ההשפעה מהספירות שלמעלה הימנה ואחר כך להעלים ולצמצם על השפעה עליונה זו, וכך להמשיכה ולהורידה למטה אל העולמות התחתונים. וזהו תפקידה של ספירת המלכות בכל יומין דחול, שיורדת ומתלבשת בהעולמות התחתונים בריאה יצירה ועשיה בהשפעתה בהם חיותם וקיומם (ואילו בשבת ויום טוב המלכות עולה למעלה לשרשה באצילות וגם חיות כל העולמות עולה למדריגה יותר עליונה, וכדלקמן).

וביום טוב היא עולה למעלה באצילות בבחינת 'אֵם הַבָּנִים' – בינה והשגה באור אין סוף הנגלה אז, שאור אין סוף משתלשל ויורד אז באופן שיהיה דרך ומבוא לתפיסא והשגה, במה שיכולים להשיג מאור אין סוף ב"ה הנגלה, ואיך שהגילוי רב מאד, עד כי נהפך להם מיגון לשמחה, ושהיו בחשך ראו אור גדול, הוא גילוי אור אין סוף ברוך הוא המתגלה בבחינת 'יש' והשגה, להיות איזו תפיסא והשגה באור פני מלך המתגלה אז.

וזהו 'מושיבי עקרת הבית', שבכל יום טוב הקב"ה 'משיב' ומחזיר בחי' המלכות לשרשה ומקורה בעולם האצילות, ואז מתגלה בה בחי' האור והגילוי ממנו ית' בבחי' גבול ומדה, מוחין דאימא, ועל ידי גילוי זה שנמשך לה בעלייתה באצילות (מבינה דאצילות), הנה, נעשית 'אם הבנים שמחה', היינו, שבחי' המלכות (שנק' אם, אימא תתאה, כי היא המקור לעולמות התחתונים) נהפכה מעקרה שנתרחקה ממקורה ואינה מקבלת גילוי אלקות, ונעשית שמחה מהגילוי הגדול שנמשך לה בעלותה למקורה.

"להיות שמבואר למעלה דהעלול כאשר מתקרב בעילתו יהיה בו בחינת גילוי השמחה במאד מפני הקירוב שאחר הריחוק, והוא להיות כי כבר היה תחילה העלול כלול בעילתו לגמרי, רק שנשתלשל ונתרחק אחר כך, על כן בשובו אל מקורו הראשון מלמטה למעלה, יבוא מזה השמחה ביותר, כמשל הבן כנ"ל. אם כן גם בבחינת מלכות דאצילות בעלותה למעלה בבחינת האצילות, אז כתיב בה 'אם הבנים שמחה', שתשמח ותגיל מפני הקירוב הגדול הזה, שיצא מעקרי הבתים שבבי"ע [ועלה למקורה ושרשה], כמ"ש 'מושיבי עקרת [הבית, אם הבנים שמחה]'" (סידור עם דא"ח ע' רצז, א – ב).

וכמו על דרך משל הנשמה שמתעננת בעולם הבא מ'זיו השכינה', תחת היותה מתלבשת בגוף הגשמי, ונפרדה משם, ועלתה למקור חוצבה, שמתעננת בגן עדן העליון, ונהנית מזיו כו' הנאה ותענוג נפלא.

"ובדרך פרט, הנה, כל ענין הנ"ל [-בענין השמחה בעליית העלול למעלה להכלל בעילתו] בפרט בכל נשמה בעלותה לפני ה' בגן עדן התחתון, או העליון, שמתענגת ונהנית מזיו השכינה כידוע, דהיינו, כמ"ש 'שובי נפשי למנוחיכי' כו' [-על דרך לעיל במלכות 'מושיבי עקרת הבית' כו'], שהוא ענין התדבקות העלול בעילתו כנ"ל" (סידור עם דא"ח ע' רצז, ב).

ועל זה נאמר "להנחיל אוהבי יש".

על ענין גילוי זה שמתגלה אל הנשמה (ולבחי' המלכות) בעלותה למעלה להתענג מזיו השכינה נאמר 'להנחיל אוהבי יש'. דפירוש פסוק זה בפשטות הוא שאומר הקב"ה שיש אתי טובה הרבה להנחיל את אוהבי, ואמלא את אוצרותיהם מן הטובה (ע"פ מצו"ד).

וכאן יבאר הכתוב על פי פנימיות הענינים:

שמתגלה אור אין סוף בבחינת 'יש', להיות השגה ותפיסא להנשמה, להיות נהנית מזיו ואור הנ"ל.

דהיינו, שיש השגה והבנה איך שיצאה מאפילה לאור גדול כו'.

"ידוע, דבגן עדן נאמר לנשמות דשם 'להנחיל אוהבי יש' כו', פירוש: כי גם מה שמשיגין הנשמות בעילה שלהם הוא נק' גם כן בשם 'יש', כי כבר הוא בא בבחינת ההשתלשלות מאור אין סוף, וידוע שהוא בחינת בינה שבמלכות דאצילות, שנקראת 'אם הבנים', והוא בהאיר השפע מאור אין סוף לפי [ערך] השגת הנבראים בלבד, כדי שיוכלו להשיג ולהנות מזיו [השכינה] כו', ומזה בא התענוג והשמחה בנבראים.

"ועל כן כתיב 'אם הבנים שמחה', פירוש, דוקא ב'אם' [-מוחין דאימא], להיותה בבחינת 'יש' בהשגה נגלית, על כן יהיה נולד השמחה בהדבק העלול בהשגת העילה כנ"ל. כי כל גילוי שמחה אינו אלא מבחינת הגילוי דוקא, ולא ממה שאינו מושג כידוע, והוא ענין בחי' 'מוחין דאימא', גם למעלה מעלה שהוא בבחינת בינה עילאה דאצילות, שנקראת 'יש', והוא ענין בחינת העילה הראשונה כו'.

"ולכך, בבינה דוקא הוא מדריגות ענין הנק' 'השתלשלות', שהוא דרך 'עילה ועלול', מפני שכבר בא בה האור והשפע בבחינת גילוי מאור אין סוף כו'. ובה דוקא יתכן ענין השמחה בהדבק העלול בעילתו הנ"ל. אבל בחינת 'מוחין דאבא' הוא למעלה מן ההשתלשלות לגמרי, ועל כן לא יתכן ב'מוחין דאבא' ענין השמחה כלל" (סידור עם דא"ח ע' רצז, ב).

וזהו "בְּנָהָר יַעַבְרוּ בְּרָגֶל, שָׁם נִשְׂמְחָה בּוֹ".

על פי כל הנ״ל יובן הביאור הפנימי במה שנאמר (תהלים סו, ו): ׳בנהר יעברו ברגל, שם נשמחה בו׳. דפירוש הכתוב על פי פשוטו הוא דאירי בימי יהושע שאז עברו בירדן ברגלם, ובישועה זו הבאה ממנו ית׳ הם היו בשמחה גדולה (ע״פ מצו״ד). או דקאי על לעתיד לבוא, דכתיב אז ׳והניף ידו על הנהר בעים רוחו, והכהו לשבעה נחלים, והדריך בנעלים׳, וכתיב עוד ׳והיתה מסילה לשאר עמו אשר ישאר מאשור, כאשר היתה לישראל ביום עלותו מארץ מצרים׳ (ע״פ הרד״ק עה״פ).

ועתה יבאר הפירוש הפנימי בזה:

פירוש: בנהר היוצא מעדן, שהוא בינה, הוא העלייה בכל רגל משלשה רגלים, ושם הוא מקור השמחה.[2]

בחינת בינה נקראת בשם ׳נהר׳, וכמ״ש ׳נהר יוצא מעדן׳. כי כמו שעניין הנהר הוא שבו עוברים המים באורך ורוחב ועומק, כך הוא ענין בחי׳ בינה – ההשגה וההבנה בענין עד שמבינו בכל הפרטים שבו, ועם כמה משלים (שזה נק׳ בשם אורך ורוחב של הענין), לאשורו ועל בוריו.

וזהו ׳בנהר יעברו ברגל׳, דהיינו, שעל פי סוד ׳ברגל׳ קאי על השלשה רגלים וימים טובים, שבהם עולה מלכות למעלה למקורה באצילות ושם מקבלת השפעה וגילוי אלקית מבחי׳ הבינה שמתגלית בכל רגל כנ״ל. ו׳שם נשמחה בו׳, היינו, שם – בבחי׳ הבינה המתגלית ביום טוב (ברגל) – ׳נשמחה בו׳, זהו מקור השמחה, כפי שמבואר למעלה, שדוקא במדריגת הבינה שייך ענין התפיסה וממילא גם השמחה.

[וכאן מסיק מכל הנ״ל שענין השמחה שייך רק מבחינת ׳מוחין דאימא׳, מאחר שהיא בבחי׳ גילוי ויש, שבזה דוקא יתכן ענין השמחה, כמו שנתבאר לעיל:]

וכל זה הוא מבחינת ׳מוחין דאימא׳, בינה, עולם הבא, גן עדן עליון, גילוי תענוג הנשמות לפי השגתם.

[״וביאור הדברים, הנה, תחילה יש להבין ענין בחינת מוחין דאבא, מהו״ (סידור עם דא״ח ע׳ רצז, ב):]

אבל ׳מוחין דאבא׳ – ״החכמה מאין תמצא״, ׳אין׳ נק׳ מה שאינו מושג, למעלה מעלה מבחינת בינה והשגה.

לעומת בחינת מוחין דאימא המבואר לעיל, הנה, מוחין דאבא הוא עניין הגילוי ממנו ית׳ בבחי׳ בלי גבול ולמעלה מסדר ההשתלשלות (כנ״ל).

׳מוחין דאבא׳ קאי על בחי׳ חכמה דאצילות, שכן כמו האב משפיע הטפה שבה כלול כל הוולד בהעלם, כך הוא ענין בחי׳ החכמה, שהיא מדריגה אלקית מאוד נעלית על דרך נקודה קטנה שכוללת את כל הגילוי שיומשך בבחי׳ הבינה (וכמו עד״מ שלב החכמה בתפיסת והשגת ענין רעיון שכלי, שהוא כאשר הענין אינו מונח אצלו עדיין באופן ברור, אלא רק כנקודה קטנה רק שכוללת את כל הענין בהעלם).

נאמר על מדריגת החכמה דאצילות ׳החכמה מאין תמצא׳, ועל פי חסידות הביאור בזה הוא, שחכמה דאצילות נמשכת ו׳נמצאת׳ מה׳אין׳ האלקי. דהיינו, חכמה דאצילות היא הספירה הראשונה והגבוהה ביותר מכל העשר ספירות דאצילות. ולכן, היא גם הכי קרובה להאור אין סוף שלמעלה מעולם האצילות. וזהו הפירוש שהיא נמצאת מה׳אין׳, דהיינו, מאור אין סוף ב״ה שלמעלה מאצילות, שהוא נק׳ ׳אין׳ משום שאינו מושג, וכביכול אינו במציאות והכרת העולמות התחתונים (כי הוא באין ערוך מהשגתם). ובבחי׳ החכמה דוקא מתגלה בחינת אור אין סוף ב״ה, כפי שממשיך.

דהיינו, שמתגלה בחינת אור אין סוף ברוך הוא, מה ד׳לית מחשבה תפיסא בו׳.

כמבואר לעיל, בבחינת החכמה דוקא מתגלה אור אין סוף ב״ה שלמעלה מאצילות. דהיינו, בניגוד לבחי׳ בינה (מוחין דאימא) שבה מתגלה מדריגה אלקית שבגדר יש והשגה (סדר השתלשלות) – לעומת זה בחכמה שורה ומתגלה אור אין סוף ב״ה ממש, שעליו נאמר בתיקוני זהר: ׳לית מחשבה תפיסא ביה כלל׳. כלומר, שמהות מדריגת החכמה דאצילות הוא גילוי אור אין סוף שבה, שהוא הגילוי הבלי גבול ממנו ית׳, שלמעלה מסדר ההשתלשלות.

ולא ניתן ליהנות בו, מאחר שאין שם שום תפיסא והשגה.

מכיון שמהות מדריגת חכמה דאצילות הוא אור אין סוף המתגלה בה, והוא למעלה מגדר תפיסא והשגה כנ״ל (שהוא בבחי׳ בלי גבול ממש) – לפיכך, לא ניתן ליהנות ממנו. שכן

---

2) (ועיין מ״ש מזה בד״ה ׳הוי׳ לי בעזרי׳).

מבואר לעיל ש"כל גילוי שמחה אינו אלא מבחינת הגילוי [וה'יש'] דוקא, ולא ממה שאינו מושג" (סידור ע' רצז, ב הנ"ל). ולכן, מגילוי בחינת מוחין דאבא לא שייך ענין השמחה (כמו שהוא בגילוי בחי' מוחין דאימא כנ"ל).

[אך, יש להבין, כי כל גדר ענין הגילוי הוא שמתגלה אל הזולת – דהיינו, אל איזה מדריגה רוחנית, או אל האדם התחתון – ואם כן, על כרחך צריך לומר דכאשר מתגלה בחי' מוחין דאבא, אף שהם למעלה מהשגה ותפיסא לגמרי, חייב להתגלות אל מדריגה מסוימת. שכן עד השתא ביאר שעל מוחין דאבא אמרו דלית מחשבה תפיסא ביה, וממילא אין שייך בו שום שמחה, אנמס, צריכים לומר דאם הם מתגלים אזי יש איזה מדריגה שמקבלת גילוי זה וממילא מתפעלת ממנו. ועתה יבאר מהי הפעולה הנפעלת על ידי גילוי בחי' מוחין דאבא:]

וענין גילוי זה הוא ביטול ההשגה, וביטול הנשמות במציאות באור אין סוף ברוך הוא ד'לית מחשבה' כו'.

כאשר מתגלה בחינת מוחין דאבא, אזי מכיון שלגבי גילוי אור עליון זה כולא כלא חשיב ממש, הרי הוא פועל ביטול בכל הנבראים והמדריגות שבהם הוא מתגלה. שכן במדריגה זו 'לית מחשבה תפיסא ביה כלל' בהשגה ותפיסא באופן פנימי, כי זהו גילוי בלתי מוגבל ממנו ית', ומכיון שכך, לגבי גילוי זה כל הברואים המוגבלים מתבטלים ממציאותם המוגבלת לגמרי.

וזהו על דרך משל "הרואה את המלך בקירוב גדול, אצלו ממש, [הנה] אין שייך שם בחי' התבוננות כלל, ולא בחי' התפעלות הלב וכו', כ"א בחי' ביטול מכל וכל, מחמת שהוא אצל מהותו הדבר ממש בקירוב גדול, ורואיהו ממש, אינו יכול להתבונן, ואין לו מה להתבונן וכו', כ"א בחי' בטול בבחי' מהותו ממש" (מאה"ז פרשיות ח"א ע' תקכו).

(משא"כ ענין הגילוי דיום טוב הוא כמו אדם השומע על גדולת המלך בלבד, שבזה שייך להתבונן ולהתפעל).

והגילוי הזה הוא שמתגלה בשבת.

גילוי זה של אור אין סוף השורה בחכמה עילאה, הוא שמתגלה בשבת בכל העולמות עליונים ותחתונים (לעומת מה שמתגלה ביום טוב כפי שנתבאר לעיל, שהוא הגילוי שבגדר ההשתלשלות והשגה ותפיסא).

ולכן, אמרו: 'בקושי התירו לדבר בדברי תורה בשבת'.

ועל פי המבואר לעיל שבשבת מתגלה אור אין סוף ב"ה ממש ששורה במוחין דאבא, יבואר הפירוש הפנימי במה שאמרו רז"ל בירושלמי (שבת טו, ג): 'רבי חגי בשם רבי שמואל בר נחמן: לא ניתנו שבתות וימים טובים אלא לאכילה ולשתייה, על ידי שהפה זה מסריח התירו לו לעסוק בהן בדברי תורה'.

דעל פי פשטות הפירוש הוא, לא ניתנו שבתות וימים טובים אלא לאכילה ולשתייה, כלומר, לתענוג ולמנוחה, כמו שנח השם ביום השבת וכן ביום טוב, אבל על ידי שהפה יהיה "מסריח" אם לא יעסקו בדבר אחר כי אם באכילה ובשתיה, יש לחוש שיהיו מדברים בפיהם לשון הרע, או שיש לחוש שיבואו לידי מיאוס כענין הקיא והקלות ראש – לכן התירו לו לעסוק בתורה (הפירוש ע"פ קרבן העדה שם).

וכאן יבאר הפירוש הפנימי בזה:

כי 'אורייתא מחכמה נפקת', פירוש 'נפקת', יוצאת לחוץ, כמו 'נפקת לבר', שהיא הארה בלבד היוצאת מחכמה. אבל עצמיות החכמה היא רמה ונשגבה למעלה מעלה מבחינת אורייתא.[3]

התורה היא חכמתו ית' כפי שירדה ונתצמצמה באותיות גשמיות על הספר בדיו. וזהו מה דאיתא בזהר על התורה ד'אורייתא מחכמה נפקת', דהיינו, הגם שהתורה מקורה בחכמה עילאה – חכמתו ית' ממש – אבל כפי שהתורה נמשכת למטה, אינה ממש עצמיות החכמה עילאה כפי שהיא למעלה בשרשה. וזהו דיוק לשון הזהר שהתורה 'נפקת' מחכמה עילאה, פירוש, שיוצאת ונמשכת למטה בצמצום אחר צמצום עד שמתלבשת בתורה הגשמית שלפנינו. אבל עצמיות החכמה של הקב"ה היא רמה ונשגבה למעלה מעלה מבחינת התורה שלמטה.

אמנם, בשבת מאיר בעולם הארת עצמיות חכמה עילאה, וזהו עיקר ההפרש בין בחי' שבת ויום טוב, שבשבת מאיר מדרגת האלקות שלמעלה לגמרי מגדר ההשתלשלות, מוחין דאבא, וביום טוב מאיר הארה אלקית שבגדר השתלשלות, ובמילא שייך שהאדם ירגישו ויתפסו.

---

3) (וכמ"ש במקום אחר בד"ה 'עוטה אור כשלמה', בשם האריז"ל, בפירוש 'נובלות חכמה שלמעלה תורה'. ועיין מ"ש בביאור ע"פ 'יונתי').

ועל כן בקושי התירו לדבר בדברי תורה מפני שהן רק 'נובלות' והארה של חכמה עילאה, ובשבת מאיר הארת עצמיות חכמה עילאה, בחי' מוחין דאבא.

ובגילוי זה לא שייך שמחה ותענוג, שאין השמחה והתענוג נראה ונרגש אלא במה שיש תפיסא והשגה איך שיצא מאפילה לאור גדול.

מבואר לעיל, שהשמחה מהגילוי האלקי באה כשהאדם מרגיש שיצא מההעלם וההסתר (על אלקות) אל הגילוי, וכמשל הבן שחוזר לאביו אחרי שלא ראה אותו זמן רב. ורגש זו שייך רק כאשר הגילוי הוא לפי ערך השגת ותפיסת האדם, שהרי נתבאר לעיל ד"כל גילוי שמחה אינו אלא מבחינת הגילוי [וה'יש'] דוקא, ולא ממה שאינו מושג" (סידור ע' רצז, ב הנ"ל). ומאחר שגילוי בחי' מוחין דאבא הוא למעלה לגמרי מהשגת האדם, לכן לא שייך בזה שום שמחה ותענוג.

והיינו, מאחר שנרגש בחינת אור גדול, שהוא בבחינת מעלה מעלה, ואחר שיבין שירד ממטה ממטה, הנה, בעלותו ממטה ממטה למעלה מעלה, תגדל השמחה במאד מאד.

כלומר: היות שגילוי זה הוא בבחי' 'יש' ויוכל להיות נקלט ונרגש בחושי האדם המוגבל, על כן, מאחר שנרגש אצלו בחי' אור גדול שלמעלה ממנו (שזהו ענין התכללות העלול בתוך עילתו), וגם יבין האדם איך שירד, שהוא עצמו למטה מטה מבחי' גילוי זו, הרי כאשר הוא עולה ממטה מטה למעלה מעלה ומתגלה בו אור עליון זה, הרי תגדל רגש השמחה אצלו במאוד מאוד.

דהיינו, שיש שתי ענינים כאן שמהם באה השמחה – א', מההכרה ביוקר ומעלת האור שמתגלה אליו. וב', מההכרה איך שהאדם הוא במדריגה נמוכה מאד לגבי גילוי זה. ומב' הכרות הללו הוא השמחה הגדולה בהאדם. כי, לא בלבד שמתגלה בו אור גבוה מאד, אלא עוד זאת, שגילוי זה לגבי האדם הוא באמת גילוי מאד נעלה, כי הוא נמצא למטה מטה במדריגה, ועם כל זה מתגלה בו מדריגה עליונה מאוד[4].

וכל זה לא שייך אלא ב'מוחין דאימא', שהוא גילוי אור אין סוף בבחינת 'יש' והשגה – איך שהוא מעלה מעלה כו'.

אבל 'מוחין דאבא', שהם בבחינת גילוי מה שלמעלה מהשגה, שם לא שייך מעלה ומטה כלל, ומעלה ומטה שוין, ו"כחשכה כאורה", ש"גם חשך לא יחשיך" כו'.

בחי' הגילוי אלקי שבמוחין דאבא – היינו, אור אין סוף ב"ה ממש – הוא בבחי' שלמעלה מהשתלשלות והשגה לגמרי. ושם אין שום הגבלות והגדרות כלל, דהיינו, שאין עדיין את הגדרים של חושך ואור, מעלה ומטה, קדושה וקליפה, כי כל הענינים והמדריגות הללו מתחילים רק כאשר יורד האור בבחי' סדר השתלשלות. ולפיכך, כאשר מתגלה בחי' מוחין דאבא למטה, הרי קמיה שוים ממש מעלה ומטה, ואין שום הבדל בין מעלה ומטה כלל, ובמילא מחמת אור וגילוי זה אין האדם מרגיש שעלה ממטה מטה למעלה מעלה (כמו בהגילוי דמוחין דאימא כנ"ל), ולכן אין כאן הרגש השמחה מהעלייה הנפעל באדם.

וזוהי הכוונה הפנימית בהכתוב 'כחשיכה כאורה', שחושך ואור שוים לפני גילוי זה של מוחין דאבא, ש'גם חושך לא יחשיך ממך', כי כולם שוים קמיה גילוי בלתי מוגבל זה.

[כאן יבאר בעומק יותר דיוק לשון הכתוב 'כחשיכה כאורה' על פי פנימיות הענינים:]

ודקדוק הלשון "כחשכה כאורה", בשני כפי"ן, והוה ליה למימר: 'חשכה כאורה'!

---

4) ענין זה הוא על דרך מה שמבואר בתניא פרק מ"ו, שיש "דרך ישר לפני איש שוה לכל נפש וקרוב הדבר מאד מאד לעורר ולהאיר אור האהבה . . להיות מאורה בתוקף אורה כאש בוערה בהתגלות לבו ומוחו . . והוא כאשר ישים אל לבו מה שכתוב 'כמים הפנים לפנים, כן לב האדם אל האדם', פי', כמו שכדמות וצורת הפנים שהאדם מראה במים, כן נראה לו שם במים אותה צורה עצמה, ככה ממש לב האדם הנאמן באהבתו לאיש אחר, הרי האהבה זו מעוררת אהבה בלב חבירו אליו גם כן, להיות אוהבים נאמנים זה לזה, בפרט כשרואה אהבת חבירו אליו". וממשיך שם: "והנה, זהו טבע הנהוג במדת כל אדם, אף אם שניהם שוים במעלה, ועל אחת כמה וכמה אם מלך גדול ורב מראה אהבתו הגדולה והעצומה לאיש הדיוט ונבזה ושפל אנשים ומובל המוטל באשפה, ו[עם כל זה] יורד אליו ממקום כבודו עם כל שריו יחדיו, ומקימו ומרימו מאשפתו, ומכניסו להיכלו, היכל המלך חדר לפנים מחדר, מקום שאין כל עבד ושר נכנס לשם, ומתייחד עמו שם ביחוד וקירוב אמיתי וחיבוק ונישוק ואתדבקות רוחא ברוחא בכל לב ונפש, עאכ"ו שתתעורר ממילא האהבה כפולה וכופלת בלב ההדיוט ושפל אנשים הזה אל נפש המלך בהתקשרות הנפש ממש מלב ונפש מעומקא דליבא לאין קץ".

דשם מבואר שיש שתי ענינים בהתעוררות אהבה גדולה זו, א', מצד מעלת המלך היורד אליו, וב', מצד שפלות האדם. ומצירוף ב' הכרות אלו, הרי האדם מתעורר בשמחה ואהבה גדולה מאוד מחמת גילוי זה של המלך אליו.

"ובזה יובן הפסוק 'גם חשך לא יחשיך ממך, וכחשיכה כאורה', ולכאורה יש להפליא למה נכתבו ב' כפי"ן ב'חשך' ו'אור' – 'כחשיכה כאורה', והוה ליה למימר 'חשיכה כאורה', מאחר שלא בא לרמז רק שגם חשך נחשב כאור, וכמ"ש 'גם חשך לא יחשיך ממך' [-שהחושך אינו מחשיך ומעלים לפניו, אלא הוא נחשב כמו אור גבי'] כו'" (סידור ע' רצז, ג – ד).

אלא משום ד'חשכה כאורה' בלבד לא סגי אלא לומר שגם החשך לא יחשיך כו'. אבל "כחשכה כאורה", בשני כפי"ן, משמע דלא זו שגם החשך לא יחשיך, והחשך שוה לאור, אלא, אף האור שוה לחשך, ד'כל נהורין מתחשכאן קמיה' כו', ו'כתר עליון, אף על גב דאיהו אור צח, אור מצוחצח, אוכם הוא' כו'.[5]

"אך הענין הוא כנ"ל: דאם היה אומר 'חשיכה כאורה' אינו מרמז רק שהארת אור אין סוף שבחכמה, להיות למעלה מן ההשתלשלות, גם חושך – הוא העלול – ידמה לאור – שהוא העילה, אבל לא היה ידוע שגם האור שוה בערך לחושך, והיינו, ששניהם שוין לגמרי, עד שגם בבחי' הביטול שלהם אין לאחד קדימה על זולתו, והוא טעם שלא שלא נמצא שם מציאות שם עילה ועלול כלל כנ"ל, על כן אמר 'כחשיכה כאורה' בשני כפי"ן, להורות שגם האור שוה לחשך, וכמאמר: 'כתר עליון, אף על גב דאיהו אור צח כו', אוכם איהו לגבי עילת העילות' כו', משום דהאור נחשב שם כחושך, וגם החושך נחשב שם כאור" (סידור ע' רצז, ג – ד).

ועל זה נאמר "וַיָּשֶׁת חֹשֶׁךְ סִתְרוֹ", שאין שם אור וגילוי ההשגה כלל, אלא ביטול ההשגה.

ולכן, אין שם בחינת שמחה ותענוג בגילוי בחינת ביטול זה, מאחר ד'לית מחשבה' כו', ואינו נחשב לבחינת עלייה כלל, שאינו עולה ממטה למעלה, רק שהוא בא לבחינה ומדרגה שמעלה ומטה שוין כו', כנ"ל.[6]

ועל פי כל הנ"ל מובן היטב מדוע אין השמחה עיקר ענין השבת כמו ביום טוב.

והוא מצד שתי סיבות:

א', מאחר שמתגלה בשבת אור אין סוף שלמעלה מסדר השתלשלות לגמרי (המלובש בחכמה עילאה), ולכן הוא למעלה מהשגת ותפיסת האדם, ולכן לא יתכן שיתענג וישמח מאור וגילוי זה, כי לא הגיע אליו שום גילוי אלקי בדרגה שיוכל להתענג ולשמוח בו.

וב', מבואר למעלה שעל ידי שהעלול עולה לעילתו ומשיגו, הרי הוא מכיר ומרגיש איך שירד למטה מטה, וכאשר עולה לשרשו בהעילה הוא שש ושמח בגילוי זה משרשו, כי האור והגילוי אלקי בשרשו בהעילה הוא מדרגה גבוהה מאוד ונעלית, ומזה העלול נמצא בשמחה גדולה. אך, בהגלות נגלות עליו אור אין סוף שבחכמה עילאה, הנה, לגבי אור זה אין שום גדרים של מעלה ומטה כלל, כי הוא למעלה מכל גדר ההגבלה של מעלה ומטה, שכל זה רק בסדר ההשתלשלות. ומשום זה הרי כאשר מתגלה בחינת מוחין דאבא על האדם בשבת, אין זה נחשב לעלייה כלל, כי אור זה למעלה לגמרי מגדר מטה ומעלה, אלא הוא אור אין סוף עצמו שלגביו מעלה ומטה שוין ממש, הכל כלא חשיב קמיה, ולכך, אינו נרגש שום עלייה מגילוי זה, ובמילא מגילוי זה לא נעשה שמחה ותענוג אצל האדם.

אלא מגילוי בחינה זו הכל נמצאים בבחי' ביטול מוחלט, לעומת רגש השמחה והתענוג שנעשה ביום טוב מהגילוי אלקי שנמשך אז.

---

5) (ועיין מ"ש סוף ד"ה 'שחורה אני ונאוה', בפירוש: 'המולך מהודו ועד כוש'. ואפשר שזהו ענין ב' הכפי"ן ד"בחשכה כאורה", כ"ף ד'כאורה', זהו כתר עליון, וכמ"ש בד"ה 'יונתי בחגוי הסלע'. וכ"ף ד'כחשכה', זהו כענין 'כלה ונחרצה'. ועל דרך שנזכר בזהר ח"א דף ג' ע"א. וכן 'כרת' עיין במאורי אור אות כ' סעיף ט"ו, ולגבי: אור אין סוף ב"ה "בחשכה כאורה" כו').

6) (וזהו "חַיִּשׁ ה' בְּקִרְבֵּנוּ אִם אָיִן", פירוש: אם הגילוי מבחינת סדר ההשתלשלות, שהיא בחינת 'להנחיל אוהבי יש', וזהו 'היש ה' בקרבנו', או שהגילוי מלמעלה מסדר ההשתלשלות, מבחינת 'אין', וזהו 'אם אין'. ועיין בזהר ח"ג שלח קנ"ח ב'. גם 'קנה חכמה, קנה בינה', ב' פעמים 'קנה', גימטריא 'יש'. אמנם, בחינת 'אין' הוא בחינה העליונה שבחכמה, שדבוקה במקורה, בחינת 'והחכמה מאין תמצא'. ועיין בזוהר פרשת ויקרא ד"ז ע"פ 'כשמן הטוב'. ועיין מ"ש בד"ה 'צאינה וראינה, בענין: 'להצחיל פנים משמן'. ומ"ש סוף ד"ה 'שיר השירים', בענין: 'כי טובים דודיך מיין', כי בחינת 'יין', הוא 'המשמח אלקים', ובחינת 'דודיך', זהו מה שלמעלה מבחינת השמחה וכנ"ל, ועיין שם. ובד"ה 'ששים המה מלכות', בענין: 'ומעין מבית ה' יצא' כו'. ובד"ה 'ושאבתם מים בששון').

קיצור: ענין 'בערב תאכלו מצות', וענין 'שלא הספיק בצקת' כו'. ענין יום טוב, שהוא 'מועדים לשמחה', בחינת 'מושיבי עקרת הבית, אם הבנים שמחה'. 'בנהר יעברו ברגל, שם נשמחה בו'. וענין שבת, בחינת גילוי 'והחכמה מאין תמצא, ד'לית מחשבה תפיסא ביה'. כי יש בחינת סדר ההשתלשלות, עילה ועלול, ששרשו מהבינה, וז"ש 'נהר היוצא מעדן', ושם שייך השמחה מההשגה. ויש בחי' שלמעלה מסדר ההשתלשלות, בחינת 'עדן' עצמו, שעל זה נאמר 'עין לא ראתה' כו'. וזהו 'וקראת לשבת ענג', ראשי תיבות 'עדן' 'נהר' 'גן', דהיינו, שנמשך מבחינת 'עדן' שלמעלה מבחינת 'נהר'.

ב. וזהו "ושמרתם את השבת כי קדש היא", היא בעצמה היא בחינת 'קדש העליון', בחינת חכמה, 'מוחין דאבא', שמתגלה בשבת.

על פי מה שנתבאר לעיל שמתגלה בשבת בחי' מוחין דאבא, יובן הפירוש הפנימי במה שכתוב גבי שבת 'ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם', היינו, דשבת נקראת 'קדש', כי מדרגתה היא בבחינת 'קדש העליון', שהוא הוא מדרגת מוחין דאבא.

והטעם שבחינת החכמה נקראת 'קדש' הוא מכיון דפירוש תיבת 'קודש' הוא הבדלה. דהיינו, שאומרים על דבר שהוא קדש, זאת אומרת שהוא מובדל מכל שאר הדברים (כמו הקדש לבית המקדש, שמובדל משאר הדברים שהם חולין). וכך הוא גבי מדרגת החכמה, שהיא קדושה ומובדלת לגמרי מכל גדר ההשתלשלות, וכמבואר לעיל, דמכיון שמתגלה בבחי' חכמה אור אין סוף ב"ה עצמו (מפני תכונת הביטול של חכמה כנ"ל), שהוא רם ונשא לגמרי מגדרי ההשתלשלות, לכן, בחינת החכמה נקראת בחי' 'קדש העליון'.

משא"כ יום טוב נק' 'מקרא קדש', הארה בעלמא מ'קדש העליון', נצח הוד יסוד דאבא בתוך 'מוחין דאימא'.

לעומת זאת יום טוב לא נקרא 'קודש', אלא נק' 'מקראי קודש', כמ"ש 'אלה מועדי ה' מקראי קודש', דהיינו, שנמשך רק הארה בעלמא מבחי' 'קודש', מוחין דאבא. וזהו ענין הקריאה (וכפי שיבאר להלן) שהאדם קורא לחבירו בשמו, שהוא אינו מהותו, אלא רק עבור הזולת. וכך הוא גבי יום טוב שנק' 'מקרא קודש' מפני שהוא המשכה חיצוניות בלבד מבחינת קדש העליון, וזהו שממשיך ומבאר – כיצד ביום טוב גם כן יש הארה מבחינת חכמה עילאה.

["ובאור ענין 'מקרא קודש', הגם שביום טוב אינו אלא בחינת מוחין דאימא בלבד כנ"ל [ולא בחי' 'קדש']" (סידור עם דא"ח ע' רצז, ד).]

שהרי גם ביום טוב בגילוי 'מוחין דאימא' צריך להמשיך 'מוחין דאבא'.

כלומר: אי אפשר להיות גילוי בחינת מוחין דאימא (המתגלים ביום טוב) בלי שיומשך בו מבחינת מוחין דאבא, וכפי שממשיך ומבאר הטעם לזה.

כי 'מוחין דאימא', הגם שהם בחינת 'יש', מכל מקום, אינם בחינת דבר נפרד ח"ו, אלא הוא ה'יש' שנמשך מ'אין', כי 'אין' ו'יש', חכמה ובינה, הם 'תרין ריעין דלא מתפרשין'[7], שתמיד נמשך בחינת ביטול 'מוחין דאבא' להיות בחינת 'מוחין דאימא', התגלות התענוג.

"הענין יובן על פי הקדמה בענין הידוע בבחינת יחוד דאבא ואימא שנקראין בזהר בשם 'תרין רעין דלא מתפרשין לעלמין' [-שתי רעים וחברים שאינם נפרדים זה מזה לעולם] כו'.

"כי, הנה, מבואר למעלה דבחינת בינה נק' 'יש', כמ"ש 'להנחיל אוהבי יש' כו' [כנ"ל], ו'החכמה מאין תמצא' כו', הרי חכמה נק' 'אין' לגבי הבינה שנקרא 'יש'.

"וכנראה בחוש באדם התחתון, שהשכל שהוא מושכל בהשגה, בהכרח שיבוא שפעו מכח היולי המשכיל את ההשכלה, שהוא מבחינת כח החכמה הנק' 'אין', עד שאי אפשר להמצא כלל במציאות שיהי' השכל מושכל בהשגה ולא יהיה לו מקור שממנו נובע, כמו שאי אפשר למעיין הנובע בלא מקור שממנו נובע כידוע.

"והנמשל יובן מזה למעלה גם כן, דאי אפשר להיות יציאת אורות ומוחין דאימא בלתי שיאיר תחילה עליהם מאורות ומוחין דאבא הנק' 'אין' לגבי בחינת ה'יש'

---

7) ועיין מ"ש בד"ה 'ראה אנכי'.

שבאימא, כי לא יכול להיות ה"יש' דבינה דבר נפרד ממקורו – אור אבא – אפילו רגע מטעם הנ"ל. ולכך, המה נקראין 'תרין רעין דלא מתפרשין לעלמין', ו'זיווגייהו תדיר', כמ"ש בזהר בכמה דוכתי" (סידור עם דא"ח ע' רצז, ד – רצח, א).

[זאת אומרת:]

שהתענוג הוא גם כן מהמשכת אור אין סוף ברוך הוא ד'לית מחשבה' וכו', ולא תענוג מהשגת דבר נפרד, חם ושלום.

מכיון שכן, הרי מציאות הבינה לא יתכן בלתי שימשך מהחכמה, הרי נמצא, שהתענוג שהאדם מתענג בגילוי האלקי שבמוחין דאימא הוא גם כן מהמשכת אור אין סוף ב"ה השורה בבחינת מוחין דאבא – דשם הוא 'לית מחשבה תפיסא ביה כלל' – ואינו תענוג מהשגת דבר נפרד ממקורו (חכמה) ח"ו, אלא הוא גם כן תענוג מאלקות.

[אם אמת הוא שהתענוג הוא מהמשכת אור אין סוף ב"ה, דלית מחשבה תפיסא ביה כלל, הנה, כיצד יתכן להתענג וליהנות מזה, שהוא למעלה לגמרי מתפיסת האדם?

וזהו שממשיך כאן:]

אלא שניתן ליהנות בגילוי אור זה מחמת ירידת והשתלשלות אור וגילוי זה עד שבא להשגה – איך שהוא אור גדול כו', וכל מה שלמטה מטה כולא קמיה כלא כו', ועל ידי כן שש ושמח בהגלות נגלות אור וגילוי זה.

"אמנם, הנה, אין אור השפע מ'אין' דחכמה, רק מבחינה תחתונה שבו בלבד, דהיינו, מבחינת נצח הוד יסוד שבו [-שהם הספירות התחתונות שמשפיעות מההארה עליונה הנמצאת במוחין ומדות הארה חיצונית למטה], כדרך כל יחוד משפיע ומקבל, שאין השפע רק מבחינה התחתונה של המשפיע, והוא מבחי' חיצוניות ואחוריים שבו בלבד" (סידור עם דא"ח ע' רצח, א).

כמו עד"מ מרב ותלמיד, שאין התלמיד שלמטה ממדריגת הרב יכול לקבל השפעת עצם שכלו, כפי שמבין את זה בעצמו, אלא רק הארה חיצוניות משכלו. דהיינו, אחרי שהרב מוריד ומצמצם את שכלו באותיות פשוטות יותר, ובמשלים שונים, הרי זה אינו השפעת עצם שכלו כפי שמבינו בעצמו במוחו, אלא הארה בלבד לפי ערך כלי מוח התלמיד.

וכאשר מתצמצם ההשפעה מבחי' מוחין דאבא למטה להאיר אל מוחין דאימא, הנה, אז נעשה האור בגדר השגה ותפיסא. כלומר, שעתה אור זה שנמשך במוחין דאימא נעשה בבחי' צמצום לפי ערך כלי המקבל שיוכל לקלוט אותו. ואז הוא יכול להשיג השגות באלקותו ית', דהיינו, איך שהאור גדול ונפלא, וכן עתה יכול להבין איך שלגבי אור עליון זה, כל מה שלמטה מטה נחשב יותר לאין ואפס. דהיינו, שנעשה אור זה בגדר מעלה ומטה (בניגוד לבחי' מוחין דאבא כנ"ל).

וכאשר מתגלה אור זה השורה במוחין דאימא, שהוא בגדר השגה ותפיסא (ולכן יכול להיות ממנו רגש השמחה ותענוג), הרי "שש ושמח בהגלות נגלות אור וגילוי זה".

אך, בשמחה זו צריך להמשיך 'מוחין דאבא' גם כן, שתהיה השמחה מגילוי אור אין סוף ד'לית מחשבה' כו'.[8]

רק שבשמחה זו שבמוחין דאימא צריך גם להמשיך בו מבחי' מוחין דאבא, כדי שתהיה השמחה (מבחי' מוחין דאימא) מגילוי אור אין סוף, ולא מבחי' ההארה אלקית (המתגלה בבינה) בלבד.

שכן יבאר לקמן אשר מהאור המוגבל שמתגלה בבינה יתכן להיות ענין יניקת החיצונים. כלומר, מאחר שאור וגילוי זה הוא בבחי' גבול, הרי אינו מבטל את מציאות הלעומת זה לגמרי (מחמת מיעוט הגילוי אלקי שבו). אלא מצידו יש עדיין נתינת מקום למציאות הקליפה, והקליפה יכולה לינוק חיותו ממנו.

וכמו עד"מ כאשר האדם מתעורר באהבת ה' בעת התבוננותו בתפילה, הנה, אחרי התפילה יכול להסתעף באהבה זו שבוערה כאש להבה גם רגש הכעס או חום התאווה לדברים גשמיים. כי שתי הרגשים הללו יש להם צד השוה – שענינם אש האהבה (רק שאחד לאלקות, ואחד ללעומת זה). דהיינו, אם אהבת האדם לה' אינו מיוסד על ענין הביטול והעבודה לה' – כלומר, שהסיבה שהוא מעורר אהבת ה' הוא אך ורק מפני שכן צוה לו המלך הקב"ה, שזו אחת ממצות ה' – אזי יכול להסתעף מזה אהבה זרה וכעס. אבל כאשר אהבתו

---

8) (ועיין מ"ש ע"פ 'אסרי לגפן' – אסר יו"ד לבחינת גפן כו').

את ה׳ מיוסד על הביטול לאלקות, אזי אין שום נתינת מקום ליניקת החיצונים ושאהבה זו תיהפך לאהבה זרה.

וכך בענייננו – כאשר ממשיכים בתוך מוחין דאימא המתגלים ביום טוב בחי׳ מוחין דאבא, אזי, אין שום נתינת מקום ליניקת החיצונים מהשמחה שמתעוררת ביום טוב.

לקמן יבאר שהמשכת בחי׳ מוחין דאבא במוחין דאימא ביום טוב הוא על ידי המצות השייכות לאותו יום, דהיינו, מצה בפסח, סוכה ולולב בחג הסוכות וכו׳.

וזהו ענין ׳מקרא קדש׳, כאדם שקורא לחבירו.

וכמו שהקריאה באדם לחבירו הוא בשמו, שהוא רק זיו והארה התפשטות ממנו בלבד, כך הוא ענין ׳מקרא קדש׳, מבחינת ׳שם׳, שהוא רק הארה בעלמא מבחינת ׳אבא׳.

״וזהו הנק׳ ׳מקרא קדש׳, פירוש, ׳מקרא׳, לשון קריאה, כמו שקורא לאדם בשמו ונפנה לו על ידי שאין קריאה זו גורמת אלא המשכה והטיה חיצוניות שלו אליו, וגם בקריאה זו אינו תופס במהותו, רק בבחינת השם שלו שהוא בבבחינת אותיות בלבד שנקרא בשם כלים החיצונים כידוע.

״כמו כן קריאת המשכת אור אבא בבינה ביום טוב מפני שאינו אלא מבחי׳ כלים דנצח הוד יסוד שבו בלבד, [לכך] נק׳ היום טוב ׳מקרא קודש׳, פירוש, ש׳קודש העליון׳ דאור אבא הוא ׳נקרא׳ באימא בבחינת קריאה בשמות ואותיות וכלים החיצונים שבו בלבד. והוא מטעם שאי אפשר לבינה בלא שפע אור אבא, כי הן ׳תרין רעין [דלא מתפרשין לעלמין] כו׳״ (סידור עם דא״ח ע׳ רצח, א).

וכענין ׳ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד׳.

כל הנ״ל בענין המשכת הארה חיצונית ממוחין דאבא למוחין דאימא (כעניין הקריאה הנ״ל), הוא גם תוכנו הפנימי של מה שאנו אומרים אחרי ׳שמע ישראל׳ כו׳ – ׳ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד׳.

כלומר: פירושו הפשוט הוא שמלכותו והנהגתו ית׳ תהיה תמיד לעולם ועד.

אך, הפירוש הפנימי בזה הוא: שלצורך התהוות העולמות המוגבלים נמשכת הארה חיצונית ממנו ית׳ בלבד. כידוע שענינה הפנימי של ברכה, היא המשכה למטה. שכן ׳ברכה׳ הוא מלשון המשכה, וכדמוכח מהמשנה בכלאים: ׳המבריך את הגפן׳, שפירושו הוא, שמכופף ומוריד את ראש הגפן למטה בארץ כדי לזרוע אותה עוד פעם שיצמח ממנה עוד גפן אחר. ולכן כל לשון ׳ברכה׳ ענינה הוא המשכה (של בחינה מסוימת באלקות) למטה. ומה שנמשך הוא רק הארה ממנו ית׳ לבד, וזהו ׳שם׳. כמו עד״מ שם האדם, שהוא לא האדם עצמו, אלא רק שע״י שמו יכולים אחרים לקרותו בשמו, אבל הוא בעצמו אינו צריך לשמו. כמ״כ אצלו ית׳ ענין ׳שם׳ הוא הארה אלקית ממנו ית׳. ו׳כבוד׳ הוא גם ענין של הארה – שענין הכבוד הוא לא חלק מעצם האדם, אלא הוא רק מה שאחרים מכבדים אותו. ו׳מלכותו׳ הוא גם ענין הארה – כמו מלך שרק שמו נקרא על אנשי מדינתו, שזהו רק הארה ממנו. ר״ל: שנמשך ממנו ית׳ רק הארה דהארה דהארה להחיות העולמות, וזהו ׳לעולם (ועד)׳ – שנמשך חיות זה ׳לעולם׳ – להחיות כל העולמות.

״ויעש דוד שם״ כו׳.

ועל דרך זה הוא הפירוש הפנימי במה שנאמר (שמואל ב – ח, יג): ׳ויעש דוד שם׳. דהפירוש לפי פשוטו הוא, שדוד המלך עשה מעשה גבורה ובזה קנה שם לעצמו (ע״פ מצו״ד).

ועל פי חסידות משמעות הענין הוא, שדוד המלך ׳עשה׳, היינו, שהמשיך למטה בחינת ׳שם׳ והארה בעלמא מאלקותו ית׳. כמו שנתבאר למעלה בענין ׳מקרא קודש׳, שנמשך בחי׳ שם בלבד מבחי׳ ׳קדש העליון׳.

בחינת נצח הוד יסוד כו׳.

וכן מבואר לעיל שהמדריגה של מוחין דאבא שנמשכת במוחין דאימא הוא בחי׳ נצח הוד יסוד שבו. כי ענינן של ספירות אלו (כנזכר לעיל) הוא שהם המשכת השפע האלקי הנמצא בספירות שלמעלה מהן – המוחין ומדות – דשם ההארה האלקית במדריגה גבוהה מאד, ומטרתן של ספירות הללו הוא להמשיך הארה בלבד מהשפעה זו למטה אל המדריגות שלמטה מהן, בבחי׳ הארה חיצונית.

והנה, הארה והמשכה זו ביום טוב הוא על ידי תפלה והלל.

״והנה, ההארה והמשכה הזאת מ׳קודש העליון׳ דאור אבא במוחין דאימא בכל יום טוב הוא על ידי תפילות של יום טוב, ועל ידי קריאת ההלל, כמבואר בפרי עץ חיים, בכל יום טוב לפי מדריגתו״ (סידור עם דא״ח ע׳ רצח, א).

והיינו, הדרך שפועלים המשכה זאת של הארת מוחין דאבא בתוך מוחין דאימא הוא על ידי התפילה וההלל שאומרים בכל יום טוב. שכן מבואר בחסידות שענין התפילה הוא שבה אומרים 'ברוך אתה הוי'', דהיינו, שבזה אנו ממשיכים אלקותו ית' שבבחי' חכמה עילאה למטה להאיר עלינו על ידי התלבשות הארה חיצונית ממנו בבינה עילאה (וכמבואר למעלה ש'ברוך' פירושו המשכה).

וכן הוא תוכנו הפנימי של אמירת הלל בכל יום טוב. שכן 'הלל' הוא ענין ההילול והשבח שמשבחים אותו ית'. והכוונה הפנימית בהילול זה הוא (דכי הוא ית' להשבח שלנו הוא צריך, והלא הוא משובח ומפואר עדי עד גם בלא אמירת ההלל שלנו) – שמהללים וממשיכים הארה אלקית על ידי זה. כי 'הלל' הוא מלשון 'בהילו נרו עלי ראשי', שהפירוש בזה הוא, כאשר האיר אור הנר. דהיינו, שעל ידי ההילול שלנו בכל יום טוב אנו ממשיכים הארה אלקית מחכמה עילאה לבחי' מוחין דאימא.

אך, הם אינם רק מדרבנן.

"אך, הנה, כל זה אינו בא בכל יום טוב רק על ידי המצות שהן מדרבנן בלבד, שהרי התפלה וההלל הן מדרבנן, ולא מדאורייתא כידוע. אבל ביום טוב דפסח בא המשכות אור באימא על ידי מצות אכילת מצה שהיא מדאורייתא [כפי שיתבאר לקמן].

"(וההפרש ביניהם ידוע, דאורייתא בחכמה דאור אבא נפקת ממש כנ"ל, משא"כ במצות דרבנן וכמ"ש במ"א)" (סידור עם דא"ח ע' רצח, א).

כלומר, מפני שההמשכה האלקית בשאר הימים טובים היא על ידי מצות דרבנן, הנה, על ידי זה נמשך הארה חיצונית ממדריגה נמוכה יותר באלקותו ית'. וכמו שמבואר לעיל שנמשך בחי' נצח הוד יסוד של מוחין דאבא למטה בהארה חיצונית בלבד. נמצא, שזהו המשכת הארה אלקית ממדריגה שהיא ג"כ רק הארה לגבי עצם בחי' חכמה עילאה.

אך ביום טוב דפסח על ידי המצוה דאורייתא דאכילת מצה (כדלקמן), נמשך הארה מבחי' חכמה עילאה ממש (ולא מבחי' נצח הוד יסוד שבו בלבד). כי 'אורייתא מחכמה נפקת', היינו, ששורש התורה הוא מחכמתו ית' ממש, רק שנמשכת למטה בתורה הגשמית הארה חיצונית מבחי' זו ('נפקת', יוצאת לחוץ). וזהו שנמשך על ידי אכילת מצה בפסח.

וזהו שממשיך:

ומדאורייתא נמשך בפסח על ידי אכילת מצה, שהוא קטנות אבא.

כנזכר לעיל בקצרה, שעל ידי המצוה דאורייתא נמשך מבחי' החכמה עצמה למטה, רק שנמשך למטה בבחי' צמצום והעלם. וזהו עניין שמצה הוא 'קטנות אבא', דהיינו, שעל ידי קיום מצות אכילת מצה בפסח, נמשך בחי' אבא (חכמה עילאה) למטה (ולא נה"י שבו בלבד), רק שנמשך בבחי' 'קטנות' והעלם בלבד כנ"ל, וכפי שממשיך ומבאר.

כי מצה 'מוחין דאבא', ש'אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן'.

"והענין הוא, דבמצה מתלבש ממהות מוחין דאבא ממש, רק שהוא מתלבש בבחינת הקטנות מאד מאד, כי הלא ידוע דהלחם הוא בג' ראשונות דחכמה [-מהות חכמה עילאה ממש]" (סידור עם דא"ח ע' רצח, א – רצח, ב).

והראיה לזה שבהלחם מלובש בחינת מהות החכמה ממש: "שהרי 'אין התינוק יודע לקרות אבא [עד שיטעום טעם דגן]' כו'" (סידור שם).

כלומר: מדברי רז"ל אלו משמע אשר מהדגן והלחם נמשך אל האדם בחי' דעת וחכמה (שרק עי"ז 'יודע לקרות אבא'), ומזה מוכח שבלחם נמשך חכמה עילאה עצמה.

ולהיות ידיעה זו בהתינוק, הוא נמשך מלמעלה מן הדעת המושג, שהרי ידיעה זו בהתינוק אינו בדעת המושג, שהרי אינו יודע איך ומה הוא אביו, כי דעת התינוק קטן כו'.

"אך, [הגם שהלחם שייך לבחי' החכמה עילאה עצמה כנ"ל] הלא ידיעה זו היא אצלו למעלה מהדעת [שהרי ידיעה זו בהתינוק שזהו אביו אינו בדעת המושג, והראיה, שאינו יודע איך ומה הוא אביו] . . ואם כן, הדעת הזה שניתוסף בתינוק על ידי הלחם הוא מלובש בבחינת 'קטנות' דאבא [-הארה קטנה בלבד מבחינת מוחין דאבא], והוא בבחינת מלכות דאבא [-שכן מלכות הוא הספירה והמדריגה התחתונה של בחי' החכמה, והיינו, שהוא הארה בעלמא מבחי' החכמה]" (סידור עם דא"ח ע' רצח, א – רצח, ב).

וגם מצה אין בה טעם, שאין בה ההגבהה כו', ולמעלה מן הדעת, הוא בחינת 'אבא', אלא שנמשך בקטנות.

"וביאור ענין מלכות דאבא, ידוע שהוא רק בחינת שמות ואותיות דאבא בלבד, כמו ענין 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' [המבואר לעיל] כו'.

"ולכך אין במצה טעם כלל, כי הטעם בבחי' ג' ראשונות [-חכמה בינה דעת] דאבא, ואצל התינוק גם הטעם דלחם הוא בבחי' קטנות. וכמו כן המצה בלא טעם גם באיש גדול במצות אכילתה בפסח. וזהו שהוא ממשיך על ידי זה בחי' מלכות דאבא באימא שביום טוב דפסח.

"אך, זהו מעלת ומדריגות יום טוב דפסח על שאר ימים טובים, הגם שיש גם בהם מאור אבא כנ"ל [-שנמשך על ידי תפילה והלל], אמנם, [בשאר ימים טובים] אין ההשתלשלות מאור אבא גם מבחינת הג' ראשונות שבו, רק מבחינת נה"י שבו כנ"ל. אבל ביום טוב דפסח על ידי המצה ההתלבשות הוא ג' ראשונות דאבא [ממש] שיורד ומתצמצם באכילה דמצה" (סידור עם דא"ח ע' רצח, ב).

ולכן, נקרא בזהר 'מיכלא דמהימנותא'.[9]

על פי הביאור דלעיל בענין האור אלקי המלובש במצה, שהוא בחי' קטנות דאבא – יבואר הטעם מדוע נק' מצה בזהר בשם 'מיכלא דמהימנותא', מאכל של אמונה. שכן מבואר למעלה שעל ידי אכילת הלחם יודע התינוק לקרות אבא. דהיינו, שאכילת הלחם מכניס בהתינוק ידיעה והכרה שלמעלה מטעם ודעת (כי אין לו דעת עדיין, ואינו שייך להבין מדוע קורא אותו 'אבא') שזהו אביו. וזהו בדיוק כמו ענין האמונה, שענינה היא דהגם שאינו מבין בדעתו, מ"מ, הוא מאמין בזה. דהיינו, שאמונה הוא ענין שלמעלה מטעם ודעת, אלא היא נובעת מהכרה עמוקה בנפשו בהקב"ה (כי הוא חלק אלקה ממעל ממש).

וכך הוא הענין לגבי אכילת מצה, דהיינו, שמאחר שמלובש בהמצה בחי' מוחין דאבא באופן של קטנות והעלם, הנה, אכילת המצה מכניסה ומחדירה בהאדם הכרה עמוקה מאוד שלמעלה מטעם ודעת באביו שבשמים הקב"ה. דהיינו, אף שאין לו שום השגה במדריגה זו (כי היא למעלה לגמרי מסדר השתלשלות), אעפ"כ, על ידי המצה נמשך בו אמונה חזקה בל תמוט בהקב"ה שהוא אביו.

> ["ועתה יובן היטב מפני מה בפסח מצרים היה חובה אכילת מצה יום ראשון בלבד, ולדורות נצטוו לאכול מצות את שבעת הימים, כמ"ש 'והיה כי יביאך אל ארץ הכנעני וגו', מצות יאכל את שבעת הימים' וגו'" (מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' תמ) :]

והנה, המשכת 'מוחין דאבא' במצה אינה אלא בלילה הראשון.

"הנה, בלילה הראשונה היה בחינת המשכות אור אבא בכלל, כנ"ל" (סידור ע' רצח, ב).

דהיינו, שעל ידי מצות אכילת מצה – שהוא בלילה הראשון – נמשך בחי' מוחין דאבא המבואר לעיל (בחי' ביטול עצום לגבי אור אין סוף ב"ה ממש) באופן כללי. כלומר, שאינו מתגלה אל מדריגה ובחי' פרטית או אל עולם פרטי, אלא מתגלה בכלל בכל המדריגות והבחינות.

אבל משם ואילך, הגם דכתיב "מַצּוֹת יֵאָכֵל אֶת שִׁבְעַת הַיָּמִים", ופירוש: שצריך להאכיל את כל ז' הימים, שיהיו נוונין מבחינת 'אבא'.

"ואחר כך נמשך האור [דאבא] וירד עוד להאיר גם בז' הימים דאבא, דהיינו, בז' המדות שבחכמה, כולן בפרט – חסד שבחכמה, גבורה שבחכמה כו'" (סידור רצח, ב).

וכנודע מספירה שבשבוע הראשון הם ז' מוחין דאבא, שמוח החכמה נמשך בכל ז' המדות.

"והוא ענין ספירת השבוע הראשונה, שהז' המדות שיש באבא, שבהם נכנס מוחין דאבא בתחילה, ואחר כך יושפע מהם לז' הימים שבבינה בשארי השבועות.

"ועל כן, מפני שהימים הראשונים הן בחי' המדות דאבא – יום ראשון, חסד דאבא כו', לכך, אומרים 'היום יום אחד [לעומר]', לשון זכר כו' [-כי הוא בחינת 'אבא' (זכר), ולא 'אימא' (נוקבא)].

"וזהו 'מצות יאכל את שבעת הימים', פירוש: 'יאכל' לשון פועל יוצא, דהיינו, שמאכיל את הז' ימים מצות, לפי שצריך להאכיל אותם מאור שפע אבא [-להכניס בתוך המדות ענין הביטול דחכמה כדלקמן], והוא ענין הנ"ל, שמוחין דאבא נכנסין בשבוע א' בז' המדות שבו תחילה, והן נוונין תחילה ממוח אבא, ואחר כך יורד השפע מהם בכל ז' המדות דאימא בפרטי הימים שבימי הספירה" (סידור רצח, ב).

הנה, פסח מצרים אינו נוהג איסור החמץ אלא יום אחד בלבד, לפי שהיו משה ואהרן, שהם שניהם מבחינת 'אבא', "ולא ימיש עמוד הענן" כו', 'ענא

---

9) (ועיין מ"ש מזה בד"ה 'וספרתם לכם', גבי: חג השבועות).

דאהרן', דהיינו, בחינת מקיפי אבא, והענן היה הורג נחשים ועקרבים שבמדבר, ש'המקיף מסמא עיני החיצונים' שלא יהיה להם יניקה כו'.

בפסח מצרים לא היו צריכים להזהר מענין החמץ ויניקת החיצונים בשאר ימי הפסח, ולכן, נצטוו לאכול מצה ולהזהר מחמץ רק יום אחד בלבד. שכן הסיבה לזהירות מחמץ היא כדי שלא יהיה יניקת החיצונים מהשמחה שנמשכת ממוחין דאימא. לכן אנו צריכים לאכול מצה בלילה הראשון בכדי להמשיך בחי' הביטול דמוחין דאבא בתוך השמחה הנמשכת ממוחין דאימא, ואחר כך כדי להשמר ולהזהר מיניקת החיצונים, ושמחה זו יהיה מאלקות דוקא, צריכים להזהר מאכילת חמץ כל ימי הפסח (כי חמץ הוא ענין הקליפה כדלקמן).

אבל בפסח מצרים לא היו זקוקים לשמירה יתירה זו אלא יום אחד בלבד. והטעם לזה הוא לפי שהיו אז עם בני ישראל משה ואהרן, ששניהם היו שרשם מבחי' מוחין דאבא (כמו ההמשכה שעל ידי המצה). כמ"ש על משה ואהרן 'ונחנו מה', דמ"ה מורה על הביטול שבמוחין דאבא. כפשטות הכתוב שם, שכוונתם באמרם כן היה לומר שאינם נחשבים למאומה, אלא הכל ממנו ית' בלבד, שזהו ענין הביטול. ומכיון דשניהם היו מבחי' זו, הרי כבר היה בגילוי אצל בני ישראל בכל ימי הפסח בחי' מדריגה עליונה זו דמוחין דאבא, שמצידה לא יכול להיות יניקת החיצונים.

וזהו גם ענין הענן שהיה אז בזכות אהרן, שכן הענן מורה על אור מקיף שלמעלה מסדר השתלשלות, שהרי ענין הענן בגשמיות הוא שמקיף על הארץ מלמעלה. וזהו ענין בחי' מוחין דאבא, דמבואר לעיל אשר מדריגה זו הוא הגילוי ממנו ית' בבחי' בלי גבול שלמעלה מסדר השתלשלות. ומפני עוצם גילוי זה שבבחי' משה ואהרן – גילוי האור מקיף דמוחין דאבא – לא היה יכול להיות ענין יניקת החיצונים כלל. כי לגבי אור זה כל הקליפות מתבטלות לגמרי ממציאותם. וכמאמר הזהר ש'המקיף מסמא עיני החיצונים', דהיינו, שהאור מקיף שבבחי' בלי גבול ממש (מוחין דאבא), 'מסמא' ומבטל מציאות ה'חיצונים', שהם הקליפות, שהם מחוץ לתחום הקדושה, וכל יניקתם מהקדושה הוא מבחי' הארה חיצונית מאלקותו ית'.

וכמשל אדם המסתכל ישירות על אור השמש, שעיניו יתקלקלו מזה ח"ו, ולא יוכל לראות עוד. כי מפני עוצם גילוי זה מהשמש שהוא למעלה מכדי שיוכלו עיניו לסבול אותו, לכן הם מתבטלים מגילוי ההוא. כך הוא אצל הקליפה, שלגבי אור עליון זה מציאותם מתבטלת לגמרי.

וזהו ענינו הפנימי של פעולת הענן (דאהרן) שהיה הורג נחשים ועקרבים שבמדבר. כי הענן הוא האור מקיף כנ"ל, ו"נחשים ועקרבים" מורים על הקליפה והחיצונים, וכאשר מתגלה אור מקיף עליהם, הם מתבטלים ממציאותם לגמרי (וממילא נהרגים).

ולכך, היה די להם בהמשכת 'מוחין דאבא' בלילה הראשון.

לכן, לבני ישראל אז היה די באכילת מצה בלילה הראשון. כי בזה נמשך כבר האור מקיף דמוחין דאבא בפנימיות נפשם, כענין האכילה שנכנס האוכל בפנימיות האדם, ונעשה דם ובשר כבשרו. ואחר כך כדי להבטיח שלא יהיה יניקת החיצונים ממוחין דאימא שנמשך אז (כמו בכל יום טוב כנ"ל), היה צריך להיות גילוי אלקי באופן מקיף דוקא ממוחין דאבא, שעל ידי גילוי זה כל הקליפות נתבטלו. וגילוי זה אז היה נמשך מצד בחי' משה ואהרן שהיו עם בני ישראל.

לסיכום:

בכל יום טוב נמשך בחי' מוחין דאימא שעל ידי זה נמשך השמחה, וכדי שתהי' שמחה זו מאלקות ולא יסתעף מזה שמחה ואהבה זרה, צריך להמשיך במוחין דאימא בחי' מוחין דאבא בפנימיות, וזהו על ידי מצות אכילת מצה בלילה הראשון. אמנם, אחרי זה עדיין יש מקום ליניקת החיצונים כי בחי' מוחין דאבא שנמשך על ידי המצה, הרי הוא נמשך באופן פנימי (בקטנות), ולכן עדיין צריך להיות שמירה שלא תקבל הקליפה שום יניקה מזה. לכן נדרש עוד גילוי שבבחי' מקיף ממש, אשר מצד עוצם גילוי זה לא יתכן להיות שום יניקה לחיצונים. וכמו שומר שעומד מחוץ לבית או העיר ושומר מבחוץ שלא יכנס בו איש צר ואויב. כך הוא ענין המשכת מוחין דאבא בבחי' מקיף, שזה היה על ידי משה ואהרן בפסח מצרים. ועתה יבאר כיצד פועלים שתהיה שמירה זו עכשיו בפסח דורות.

אבל לדורות "שבעת ימים תאכלו מצות".

ומכל מקום, אין זה אלא שלא לאכול חמץ, שלא יהיה יניקה כו'.

אבל מצה – 'מוחין דאבא' – די בלילה הראשון, "בערב תאכלו מצות", שקבעו הכתוב חובה.

"אבל לפסח שבדורות כתיב 'מצות יאכל שבעת הימים' דווקא, לפי שאין להם ענני כבוד מבחי' מקיפין דאבא להאיר עליהם, על כן, יכולים גם החיצונים לקבל יניקה כשיאכלו חמץ בשאר הימים, ולכך, הגם שאין המצה מרובה במצה בשאר הימים מלבד יום הראשון, אבל על כל פנים איסור חמץ נוהג בודאי בשאר הימים לדורות מטעם זה" (סידור רצח, ד).

[ומבאר הטעם לזה שמספיק באכילת מצה יום ראשון בלבד:]

כי "יומם יצוה ה' חסדו", 'יומא דאויל עם כולהו' כו', 'עננא דאהרן', דכתיב ביה נמי "לא ימיש עמוד הענן יומם" כו', שכולל כל הימים כו'.[10] והיינו, יום ראשון בלבד, שהוא חסד כו'.

קיצור: ענין 'קדש', ו'מקרא קדש'. והמשכה זו ביום טוב של פסח הוא על ידי המצה, על דרך 'אין התינוק יודע לקרות אבא' כו'. ופירש "מצות יאכל את שבעת הימים".

["ובכל זה יתורצו כל הקושיות הנ"ל בענין המאמר בהגדה 'מצה זו שאנו אוכלין על שום שלא הספיק' כו' (סידור ע' רצח, ד):]

ג והנה, נמצא, כי ב' מצות הם:

[מצה הא':]

מצה של לילה הראשון חובה.

"הא' בלילה הראשונה, שהוא המשכת אור אבא העיקרי והכללי כנ"ל, ולכך היא חובה [-כי צריך להמשיך בחינת מוחין דאבא בתוך מוחין דאימא שיהיה השמחה מאלקות דוקא, כנ"ל]. ועל מדריגה הזאת כבר נצטוו 'בעשור לחודש על מצות ומרורים יאכלוהו' הקרבן פסח, 'בערב תאכלו מצות' כו'" (סידור רצח, ד).

[ומצה ב':]

ומצה של כל ימי פסח.

ועל בחינה הב' אמר ש'לא הספיק' כו'.

"ומדריגה השנית במצה דשאר הימים, שאינה אלא לדורות מטעם השמירה מפני יניקת החיצונים, על זה הוא אומר 'מצה זו שאנו אוכלים', רצונו לומר, בשאר הימים כמ"ש למעלה, 'על שום מה? על שום שלא הספיק' כו', פירוש, 'שם מ"ה', מ"ה שבחכמה, ושואל למה מהצורך להמשיך ממ"ה דחכמה בפרט [בכל ז' הימים] וכנ"ל, והשיב שבאמת לאבותינו במצרים לא היו צריכין לזה כלל מטעם הנ"ל בענין ענני כבוד כו', אך , מפני שלא הספיק בצקת שלהם להחמיץ, וממילא 'נגלה עליהם מלך מלכי המלכים' כו', פירוש, דמה שלא הספיק בצקת שלהם להחמיץ היה מפני גודל האור והשפע שנגלה ונמשך עליהם ביום הא' מאור אבא בבחי' הגלוי הגדול כו', עד שלא הספיק להיות החמץ כלל במציאות, כי ממילא מתבטל ממציאות מפני עוצם גילוי אור המקיף, וכענין הנ"ל בענני' דאהרן, שהוא 'מסמא עיני החיצונים' כו', ואם כן, באמת לא היו צריכים אז השמירה בחמץ להיות שאין לחמץ אצלם שורש יניקה כלל.

"אך, אף על פי שלאבותינו היה זה ממילא ומאליו מה שלא הספיק כו', על כל פנים אצלנו לדורות נעשה זה לחיוב ואזהרה שלא לאכול חמץ כל ז' הימים, כי מה שאצלם היה מצד הגילוי אור דאבא, צריך לנו אזהרה ושמירה, שהרי אין לנו ענני כבוד, ויוכל להיות מקום ושורש מזה ליניקת חיצונים כנ"ל, ודי למבין" (סידור ע' רצח, ד).

כי אבותינו לא היו צריכים באמת להיות להם מצה של שימור כל ימי הפסח כנ"ל.

נתבאר לעיל שנצטוו רק לאכול מצה בלילה הראשונה, אך, שלא לאכול חמץ היה רק מחמת שלא הספיק להחמיץ, ולכך, בלילות שאחרי זה היו יכולים לעשות חמץ ושיהיה אצלם כל ימי הפסח, ולא היה להם שום ציווי שלא יהי' להם חמץ כל ימי הפסח.

אך, זה היה אצלם ממילא, ש'נגלה עליהם מלך מלכי המלכים'.

הגם שלא נצטוו שלא יהי להם חמץ כל ימי הפסח, מכל מקום, זה היה אצלם בדרך ממילא, מחמת שביציאת מצרים 'נגלה עליהם מלך מלכי המלכים', וכפי שיבאר הענין בזה בסמוך.

---

10) **(עיין בפרשת אמור דף ק"ג ע"ב, ומ"ש עליו במקום אחר).**

[עתה הולך ומבאר הפירוש הפשוט והפירוש הפנימי במה שכתוב בהגדה ש'נגלה עליהם מלך מלכי המלכים', מהו זה שהוא יתי' המלך של מלכי המלכים, על מה קאי כל המלכים הללו.

ועל פי כל זה יבואר מדוע על ידי גילוי בחי' זו לא היו צריכים לשימור מחמץ שאר ימי הפסח, אלא מחמת גילוי זה היה אצלם ממילא:]

פירוש: דמה שהקדוש ברוך הוא נקרא 'מלך מלכי המלכים' כפשוטו, היינו, 'המלכים' – הם המלכים שלמטה בעולם הזה, ו'מלכי המלכים' – הם השרים העליונים שבצבא המרום, כמ"ש בדניאל סימן יו"ד: "ושר מלכות פרס" כו', והקב"ה נקרא 'מלך' על 'מלכי המלכים'.

[ועכשיו יפרש ענין 'מלך מלכי המלכים' על פי סוד:]

ועוד נקרא 'מלך מלכי המלכים' בבחינת מלכותו והנהגתו העולמות על ידי עשר ספירות.

ידוע, שהקב"ה מנהיג את העולמות על ידי ובאמצעות עשר הספירות, וכאיתא בתיקוני זהר: 'לאנהגא בהון עלמין' – להנהיג בהן ועל ידן את העולמות. כי הקב"ה הוא אין סוף ובלי גבול, ובכדי שיוכל להנהיג את העולמות שהם בעלי גבול ותכלית, הרי צריך להיות בחי' אמצעי שיוכל לחבר את שתי הקצוות הללו דבלי גבול וגבול. וזהו ענינן של העשר ספירות, שהם בחי' אמצעיים שבהן ועל ידן יוכל להיות ענין הנהגת העולמות על ידי הקב"ה הבלתי בעל גבול[11].

'המלכים' – הם נצח הוד יסוד. ו'מלכי' – חסד גבורה תפארת. ו'מלך מלכי', היינו, חכמה בינה דעת.

[ועל פי זה יבאר מדוע בהתגלות בחינת 'מלך מלכי המלכים' ממילא לא היה אצלם חמץ, כמובא לעיל:]

כי בעולם העשייה מאירים בחינות נצח הוד יסוד, ובעולם היצירה מאיר חסד גבורה תפארת, ובעולם הבריאה – בינה, אך, באצילות מאיר בחינת חכמה.

והיינו, כי בחכמה שורה אור אין סוף ברוך הוא, שהוא הנקרא 'מלך מלכי המלכים'.[12]

וגילוי חכמה הוא גילוי אור אבא, שנגלה בבחינת גילוי, לפיכך, ממילא לא הניח להחמיץ בצקם כו', להיות יניקה חם ושלום.

"נמצא, כשאמר 'נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה' הענין הוא, שנגלה עליהם בחי' אור אין סוף שבאבא [- חכמה], שמקנן באצילות, והוא בחי' אצילות שבאצילות בפרט, ובחי' כל האצילות בכלל" (סידור ע' רצח, ד).

ובמילא, כאשר נגלה עליהם אור אין סוף ב"ה ממש (המאיר בבחי' חכמה עילאה), לא הניח להחמיץ בצקם זאת אומרת שיהיה יניקת החיצונים. כי לגבי גילוי עצום זה, אין שום נתינת מקום למציאות הקליפות וכוחות הטומאה.

וכמו שכתוב "יְרָא אֶת ה' בְּנִי וָמֶלֶךְ"[13].

דהפירוש כפשוטו.

מהו הביאור בזה שמדמה הכתוב את יראת הקב"ה ליראת המלך בשר ודם על פי פשטות.

היינו, כשם שתצטרך ליראה את השם יתברך אף על פי שאין אתה רואהו, ועם זה תפרוש מן העבירה – כן תצטרך שתתירא מן המלך המולך

---

11) והסיבה שהעשר ספירות דוקא הם בחי' אמצעיים היא, כי ידוע דכל אמצעי צריך להיות כלול מב' בחינות, דהיינו, מבחי' העליונה שמקבל ממנו, ומבחי' התחתונה שמשפיע אליו. וכמו עד"מ המתורגמן, שכדי לתרגם את השפה לאיש אחר צריך הוא לדעת את שפת האיש שמדבר אליו, וגם שפת ולשון האיש שמתרגם עבורו, ועל ידי זה הוא יכול להיות מתורגמן ואמצעי בין ב' האנשים. וכך הוא למעלה, שדוקא מדריגה שכלולה מב' הבחינות – מהעליון והתחתון – יכול להיות אמצעי. וזהו ענין העשר ספירות, שהם מורכבות מאור וכלי, היינו, מאור והשפעה אלקית המופשטת מכל גדר וציור, וכלי הוא ההגבלה והציור שבו מצטיירת האור. וב' בחינות אלו הם מה שדרושים כדי להיות אמצעי מאור אין סוף אל העולמות המוגבלים, היינו, האור הוא כמו אור אין סוף, שאין לו ציור וגדר מסויים, והכלי הוא כמו העולמות המוגבלים, כי ענינו הוא להגביל ולהעלים על האור וליתן בו ציור וגדר מסויים.

12) ועיין בזהר ח"א ד"נ ע"א. ובזהר ח"ב יתרו דף ס"ז ע"ב.

13) (במשלי כ"ד).

בארץ, ותשים צורתו נוכח פניך, אף על פי שאי אתה רואהו, ובזה תנצל מחיוב מיתה למלכות.[14]

ויש עוד בפירוש הפסוק כמו שאמרו רבותינו ז"ל: "ירא את ה' בני, ומלך" – 'ומלוך על יִצְרֶךָ'.

פירוש פסוק זה על פי המאמר רז"ל הוא, שעל ידי היראה מה', ממילא 'ומלך' – האדם ימשול וישלוט על יצרו הרע.

ושני הפירושים אמת.

מאחר ושני פירושים אלו הם על פסוק אחד, הרי צריכים לומר שיש שייכות וקשר ביניהם. וזהו שיבאר כאן:

והיינו, שעל ידי היראה האמיתית מה', שהוא 'מלך מלכי המלכים', על ידי זה 'ומלוך על יצרך', שלא להמשך אחר תאות הגשמיות מחמת היראה והביטול.

התיווך והקשר בין ב' הפירושים הוא, שעל ידי שהאדם מצייר במוחו אשר מלך מלכי המלכים הקב"ה עומד לנגדו ממש, כמו מלך בשר ודם (כפירוש הא'), והוא גם מלך על כל העולמות והמדריגות, היינו, שהוא מנהיג אותם כרצונו (כפי' מלך מלכי המלכים על פי סוד), הרי על ידי זה ימשול וישלוט על יצרו הרע (כפירוש הב'), שלא להמשך אחר תאוות גשמיות מחמת היראה ממנו ית' הביטול שעורר בליבו על ידי ההתבוננות הנ"ל.

שכן כאשר יהי' ביראה ממנו, יהי' באימה ובבושה לעבור על רצונו ית', ועוד זאת, דכאשר מכיר אשר הקב"ה עומד לנגדו ממש ('ה' נצב עליו ומביט עליו'), לא יניח את עצמו להמשך אחרי תאוות היתר, כי יהיה בביטול גדול והעדר הרגשת הישות, ואז, לא רק שלא יעבור על רצונו בדברים של איסור, אלא שלא ימלא את תאוות ליבו בדברים של היתר, מצד תחושת הביטול שבו.

[מביא מקור היכן אנו רואים שהיצר הרע נק' חמץ:]

והיצר הרע הוא החמץ, וכמו שכתוב "מכף מעול וחומץ".

ולכן, על ידי ש'נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה', אזי ממילא לא הספיק להחמיץ כו'.

כלומר:

מבואר אשר בדרך כלל בכדי להשמר מהיצר הרע (שהוא החמץ הרוחני, שורש ענין החמץ הגשמי), ושלא להמשך אחרי תאוות הגשמיות ותענוגי בני אדם, לזה צריך האדם שיהי' לו יראה אמיתית מה', ובמילא לא ירצה לעבור על רצונו ולהיות חפשי בעצמו אפילו בדברים של היתר. כלומר, מאחר שאין הקב"ה בגילוי אצלו (כמו מלך בשר ודם הסגור בהיכל מלכותו ורחוק מהעם), צריך הוא להתבונן במוחו ש"הנה ה' נצב עליו ומביט עליו, ובוחן כליות ולב אם עובדו כראוי" (תניא פרק מ"א), ובענינים כיוצא בזה בכדי לעורר את היראה.

אך, בשעת יציאת מצרים הקב"ה מלך מלכי המלכים נתגלה אל כל בני ישראל, לכך, במילא היתה אצלם יראה אמיתית מחמת שראו את המלך, ולא היו זקוקים להתבוננות כדי לעורר את היראה ממנו ית'. ולפיכך, לא היה שום נתינת מקום לענין החמץ והיצר הרע בדרך ממילא.

[עתה, על פי הביאור דלעיל – שבמצרים לא היה צריך לשימור במצה שלהם – יובן מדוע אצלינו נעשה חיוב לא לאכול חמץ ז' ימים, וצריכים שימור לזה שלא יבוא לידי חמץ:]

אבל אצלינו נעשה חיוב לדורות להיות "מצות יאכל את שבעת הימים", שהם ז' המדות, שבהם יש שליטה ליצר הרע, ש'שבירת הכלים' היה בז' תחתונות.

ועל כן, צריך להמשיך בהם בחינת מצה וביטול.

ועל בחינה הראשונה נאמר: "בעבור זה עשה הוי' לי", 'בעבור זה' – בשעה שיש מצה כו'.

שבעבור המשכת מצה 'עשה הוי"ה', הוא גילוי אור אבא.

ופירוש, דהיינו, ענין 'עשה הוי' לי', היינו, מה שנמשך גילוי אור אין סוף ברוך הוא למטה ממש בעולם העשייה, וזהו 'עשה הוי' לי', שנמשך גילוי שם הוי' בעשייה הנשמיות.

---

14) כן פירש ב'כד הקמח', ערך 'יראה'.

וזהו פירוש 'בעבור זה עשה הוי' לי', כלומר, שעל ידי אכילת מצה הנק' 'זה' בכתוב, נמשך גילוי אור אין סוף ב"ה למטה ממש – השורה במוחין דאבא – בעולם העשיה, שזהו דיוק לשון הכתוב 'עשה הוי' לי', שנמשך למטה מטה בבחי' עשיה אור אבא ('הוי"ה'), ואור זה נמשך 'לי' ממש, בפנימיות נפש האוכל.

ואיך אפשר שיומשך אור גדול זה כל כך למטה, עד שיומשך 'לי' ממש, עם שאני בעשייה הגשמית במצרים?

אך, לפי הנ"ל קשה: באכילת מצה נמשך למטה בעשיה גשמית בפנימיות נפש האדם אור אין סוף ב"ה ממש, ואינו מובן, איך אפשר שיומשך אור גדול זה שהוא בבחי' אין סוף ובלי גבול, כל כך למטה, עד שיומשך "לי" ממש, היינו, בתוך נפש וגוף האדם, שהוא בעשייה הגשמית. והלא הגבול והבלי גבול הם באין ערוך זה מזה, ואיך יתכן שיומשך האור הבלי גבול למטה בתוך הגבול?

זהו אי אפשר רק 'בעבור זה'.

על קושיא זו מתרץ הכתוב, שהסיבה ש'עשה הוי' לי' – שנמשך אור אין סוף הוי', לי ממש, למטה בעשיה גשמית, הוא 'בעבור זה', שקאי על אכילת מצה.

וזהו שממשיך ומבאר מדוע על ידי אכילת מצה דוקא תומשך המשכה עליונה זו למטה בבחי' הגבול.

דהיינו, מה שעל ידי המצה נמשך 'מוחין דאבא', ש"החכמה מאין תמצא", שהיא למעלה מסדר ההשתלשלות, עד ששם נאמר "בחשכה כאורה", ו'השוה ומשוה כו' [קטן וגדול]', לכן, יוכל להיות 'עשה הוי' לי', שיומשך האור 'לי', למטה בעשייה הגשמיות.

"וזה לא היה אפשר שיומשך השפע כל כך למטה מטה עד עולם העשיה, שיקלט השפע ב"י, שאני בעשי' כו', זולתי 'בעבור ז"ה', פירוש: זה אי אפשר רק מצד בחי' 'מוחין דאבא', ש'החכמה מאין תמצא' [-שמלובש בחכמה עילאה אור אין סוף ב"ה ממש], שהיא למעלה מגדר ההשתלשלות, שנאמר בה 'כחשיכ"ה כאור"ה' וגו' כנ"ל [-שחושך ואור, מעלה ומטה שוין קמיה הוא ית' עצמו, שהוא ית' אינו מוגבל בגבול וגם אינו מוגבל להיות בלי גבול], לזאת, יוכל להתמשך השפע מאד במורד למטה מטה, עד שיגיע אלי' בעשי', מאחר שהוא 'שוה ומשוה קטן וגדול' בערך חשיבות הביטול נגדו ית', 'כחשיבה כאורה' שוין כו' כנ"ל[15].

"(אבל מבחינת 'מוחין דאימא' לא היה באפשרי להתמשך השפע כל כך במורד למטה עד עולם העשי', שיגיע השפע 'ל"י' ממש, מפני ש'מוחין דאימא' הוא בגדר ההשתלשלות מעלה ומטה, ולזאת, נמנע השפע מלירד ממקום גבוה כל כך למקום נמוך כל כך במורד למטה, שא"א לה לישפל כל כך בירידה גדולה ועצומה כל כך למטה מטה כו', וכמ"ש בעץ חיים שיסוד אבא אריך, ויסוד אמא קצר כו', והיינו כנ"ל ממש . .

"וזהו בעבור ז"ה דוקא 'עשה הוי' דאצילות שיומשך השפע דאבא ויעבור דרך כל העולמות אבי"ע עד שיגיע 'ל"י' ממש בעשי', שיוקלט השפע בתוכי ממש, וכנ"ל" (מאמרי אדה"ז שם ע' תמא – תמב).

והענין:

לבאר ענין זה (איך שדוקא מצד הארת מוחין דאבא יוכל להתמשך למטה מטה) בפרטיות יותר.

כי, הנה, כתיב "ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך, ולא שרף" כו', שהם בחינת בריאה יצירה עשיה.

"וזהו שכתוב בהגדה: 'ועברתי בארץ מצרים, אני ולא מלא"ך וגו', אני ולא שרף וגו', אני ולא השליח, אני ה', אני הוא ולא אחר'.

"פירוש: זהו נגד ד' עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה, כמ"ש בפרי עץ חיים ש'מלאך' הוא בעשיה, ו'שרף' – הוא ביצירה, ו'שליח' – בבריאה, ו'אני ה', אני הוא ולא אחר' – הוא באצילות.

---

15) המשל לענין זה שדוקא מדריגה עליונה ביותר יכול להתמשך למטה מטה יותר הוא מרב גדול מאוד, שמפני שחכמתו כל כך רמה ונשגבה, לכן יכול להשפיל חכמתו למטה מטה עד שגם טפש יכול להבין את חכמתו. שכן רב שאינו גדול כל כך הרי הוא יכול להשפיע חכמתו רק לאלו שיש להם ערך ויחס לדרגת חכמתו. אבל רב גדול וגבוה מאוד, דוקא הוא יכול להוריד חכמתו למטה ביותר, כי אין לו שום הגבלות לחכמתו כמ"ש על שלמה שאמר על כל דבר שלושת אלפים משל, שזהו שלושת אלפים דרגות והסברים עד שיהיה מובן לכל. לכן, זה שיכול להסביר ענין שכלי גם לטיפש אינו סימן על פחיתות מדריגתו, אלא אדרבה, בגלל שהוא חכמתו כל כך נעלית עד שאינו ניתן בגדר גבול כל כך, לפיכך, יכול אינו נמנע ממנו להשפיל חכמתו גם לתלמיד נמוך מאוד, עד שהוא נחשב לטיפש ממש לפניו.

"דהיינו, כנ"ל, שהשפע ד'מוחין דאבא' דאצילות נמשכה וירדה תוך כל עולמות אבי"ע עד שהגיע למטה בעשיה ממש" (מאמרי אדה"ז שם ע' תמב).

וכן באצילות עצמה יש בחינת בריאה יצירה עשיה, שהמלכות נקראת עשייה שבאצילות, וחסד גבורה תפארת, ובינה – הם יצירה ובריאה דאצילות. וזהו גם כן פירוש "אני ולא מלאך", שהמלכות נקראת גם כן 'המלאך' כו'.

"אך, באמת אף באצילות עצמו ימצא דרך פרט ד' חלוקות אלו – שעשיה שבאצילות הוא בחינת 'מלאך', דהיינו, שמלכות דאצילות נקראת 'מלאך ה'' (כמ"ש בזהר ע"פ 'המלאך הגואל' וגו'), שאין הכוונה של מלאך זה ['מלאך ה''] מלאך ממש נברא בעל גבול, השליח של הקב"ה, כי אם הוא בחינת מלכות דאצילות, שהיא נקראת עשיה שבאצילות כנודע, שנצח הוד יסוד מלכות דאצילות הוא בחינת עשיה דאצילות, וחסד גבורה תפארת דאצילות הוא יצירה שבאצילות, וזהו 'אני ולא שרף' כו'. וחכמה בינה דעת – בריאה שבאצילות, וזהו 'אני ולא שליח'" (מאמרי אדה"ז שם ע' תמב).

אלא 'אני' דוקא, שהוא על ידי המשכת אור אבא, מקור החכמה, שהוא אצילות שבאצילות.[16]

"'אני הוי' ולא אחר' – הוא בחינת מקור החכמ"ה דאצילות, שנמשכה מאי"ן, כמ"ש 'והחכמה מאין תימצא', שהוא בחינת אצילות שבאצילות, שזהו בחינה הד' שנתגלה בפסח, הקב"ה בכבודו ובעצמו, דהיינו, בחינת השפע דאבא דאצילות ש'מאין תימצא', ועברה דרך כל הד' בחינות אבי"ע [-'עברתי בארץ מצרים, אני ולא מלאך' וגו', שדוקא בחי' 'אני' יוכל לירד ולעבור למטה מטה עד בחי' מצרים], עד שהגיע למטה בעשיה, והיינו, כנ"ל דכתיב 'בעבור זה עשה ה' ל"י' וגו', וד"ל" (מאמרי אדה"ז שם ע' תמב).

היינו, דוקא ההארה האלקית ששורה בבחי' מוחין דאבא דאצילות, ביכולתם לירד למטה מטה במצרים (ומצד גילוי זה הוא גאולת ישראל מטומאת מצרים).

[ועתה מבאר הטעם מדוע הוצרכה להיות ההמשכה מבחינת 'אני' ממש, ולא על ידי הבחינות שלמטה מזה – מלאך, שרף וכו' (כפי שביאר לעיל מהו ענינם למעלה):]

לפי שארץ מצרים היה מקום טומאה, והוצרך דוקא להיות המשכה עליונה שגם חושך לא יחשיך, וכחשכה כאורה, והיינו, אור אבא, ולא אימא כו'.

והיינו, כי מה שנמשך על ידי מלאך או שליח, עם היות שהכל ממנו יתברך, והמלאך הוא רק שליח, ו'כחומר ביד היוצר', הוא בידו יתברך.

אך, עם כל זה, האור והשפע הנמשך על ידי מלאך ושליח הוא ממקור סדר ההשתלשלות, שמבחינה זו נמשך על ידי השתלשלות 'עילה ועלול', ומתלבש בבחינת מלאך או שרף כו'.

לא כן ההמשכה שמלמעלה מסדר ההשתלשלות, אין המלאך יוכל להיות כלי ושליח לגילוי בחינה זו כו'.

וזהו ענין "אני ולא מלאך" כו'.[17]

אך, להבין מה שכתוב "אני הוא ולא אחר", דמכיון שכבר פירש "ולא על ידי מלאך, ולא על ידי שרף, ולא על ידי השליח", אם כן, מי הוא ה'אחר' שיצטרך לומר על זה עוד "אני ולא אחר"?

והענין הוא:

לבאר ולתרץ קושיא זו.

כי, הנה, באלול ועד יום הכפורים מזכירין י"ג מדות הרחמים, להיות שהם המשכות עליונות המתגלות בבעל תשובה.

---

16) (ועיין מ"ש בד"ה 'ולהבין בתוספת ביאור ענין וייצר' כו' – שכמו כן בד' בחינות דומם צומח חי מדבר שבאצילות, 'חכמה עילאה' היא בחינת מדבר כו', עיין שם).

17) ועיין מ"ש בד"ה 'ויקרא אל משה'.

כי מאחר שחטא ופגם, במה יתוקן? אלא על ידי המשכות עליונות שמאד נעלה, ו'כחשכה כאורה' כו'.

ביאור הדברים:

"ידוע שי"ג מדות הרחמים ד'א-ל רחום וחנון' אנו מזכירין באלול עד יום הכפורים כדי להמשיך המשכות עליונות מבחי' כתר עליון להיות מקום לסלוח לבעלי תשובה על עונותיהם. כי הנה, מאחר שחטאו בעבירות הרבה, הגם שיעשו תשובה, האיך יתוקן הפגם שנעשה על ידי החטאים והעונות שלהם שעברו?

"אך, להיות שאנו ממשיכין הארה מי"ג מדות הרחמים שנקראים י"ג תיקוני דיקנא מבחינת אריך אנפין, שהוא בחינת כתר עליון שלמעלה מכל ההשתלשלות דאבי"ע כידוע, ושם קטן וגדול שוין, כחשיכה כאורה כנ"ל, דהיינו, בבחינת האין שבחכמה הנ"ל, עד שיכול משם לירד השפע גם בירידת המדריגות מאוד גם למטה מטה בחשך ואפילה של היכלות החיצונים – שורש ומקור הרעה של הרשעים – מפני שגם חשך לא יחשיך לפניו, וכחשיכה כאורה כו'. על כן, משם יוכל להיות סליחות לתיקון העונות והחטאים, כי, כמו שיוכל להיות החשך לאור, כן יהיו הזדונות כזכיות, מפני שאין הפרש בין זה לזה כלל, והוא מפני עוצם בחינת הרוממות של כתר עליון, שהוא מובדל בערך לגמרי מכל בחי' ההשתלשלות ואור וחושך כו', ולכך, גם החטאים כזכות יחשבו, וכמאמר איוב: 'אם מדקת מה תתן לו, ואם רבו פשעיך מה תעשה לו', כי אין כל ההשתלשלות תופס מקום כלל [קמיה גילוי עליון זה]" (סידור עם דא"ח ע' רצט, ב-ג).

ולכן, הם שהמשיכם משה רבינו עליו השלום בחטא העגל, לתקן החטא.

"ולכך, כשחטאו ישראל בעגל, התפלל משה ואמר 'יגדל נא כח [אדנ-י] כו', להמשיך י"ג מדות הרחמים דבחינת הכתר, להיות 'נושא ועובר על פשע'" (סידור עם דא"ח ע' רצט, ב-ג).

והנה, שם נאמר "וימהר משה ויקוד ארצה וישתחו", כי ארך אפים ראה אף לרשעים כו'. ובדי שלא יהיה יניקה לחיצונים גם כן, זה היה בקשת משה "ונפלינו אני ועמך", ביקש שלא תשרה שכינה. והבטיח לו הקדוש ברוך הוא "גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה", הא אילו לא הבטיח לו, כן היה שורה.

"בשעה שהמשיך משה רבינו את הי"ג מדות הרחמים לתקן חטא העגל נאמר שם 'וימהר משה ויקוד ארצה וישתחו', "ואמרו רז"ל [על פסוק זה:] 'ארך אפים ראה', וכשם שמאריך אף לצדיקים מאריך אף לרשעים, לכך, 'ויקוד וישתחו' לבקש שלא להאריך אף לרשעים, כי אם לצדיקים, וכמו שביקש 'ונפלינו אני ועמך' כו', גם [כדי] שלא תשרה שכינה באומות העולם כידוע" (סידור עם דא"ח ע' רצט, ב).

ואזי הבטיח לו הקב"ה שלא יאריך אף לרשעים, כמ"ש 'גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה', שמזה משמע שלולי הבטחת הקב"ה היה שורה ארך אפים על הרשעים ואומות העולם. שכן י"ג מדות הרחמים אלו, "מאחר שהטעם הוא לפי שאין כל ההשתשלות תופס מקום לגמרי, וכחשיכה כאורה כנ"ל, אם כן, גם החיצונים [-כוחות הטומאה והקליפה (הרשעים) שהם 'מחוץ' לתחום הקדושה] יכולים לקבל יניקה מפני העדר תפיסת מקם ליניקה שלהם, וכמו שהיה בדור אנוש שכולם היו עובדים עבודה זרה, והיו נזונים ברוב טוב ובאריכות ימים, רק מפני אור חסד עליון שלמעלה מן ההשתלשלות" (סידור עם דא"ח ע' רצט, ג).

וכמו בבלעם, הגם שהיה מזוהם כו', לפי שהוא יתברך כל יכול, ו'כחשכה כאורה' כו', 'גם חשך כו' [לא יחשיך ממך]'.

"וכמו כן אנו מוצאין שהיה הנבואה גם באומות העולם, כמו בלעם שהיה יודע דעת עליון, ונתגלה אליו ה' ממש, וכמ"ש 'ויאמר אלקים אל בלעם' כו', הגם שהיה בלעם מזוהם בטומאה בתכלית הזוהמא כידוע. אך, הענין הוא מטעם משום דקמיה ממש כחשיכה כאורה, וגם חשך לא יחשיך כו', וכמאמר 'אם אסק שמים שם אתה, אציעה שאול הנך' כו', ולכך, גם עם בלעם היה מדבר, וכמו שדיבר ה' עם הנחש הקדמוני, דכתיב 'ויאמר ה' אל הנחש כו'" (סידור עם דא"ח ע' רצט, ג).

ומשם היה יניקת פרעה ב'אחורי העורף', מקום גבוה כו', ולכן, 'עבדים היינו לפרעה במצרים' כו'.

"הנה, שרש יניקת פרעה מלך מצרים היה בבחינת אחוריים דאריך אנפין, ולכך, נקרא 'פרעה', שהוא מאותיות 'עורף' . . ושם מקום מדריגה גבוה מאוד דמעלה ומטה שוין כחשיכה כאורה כנ"ל. ועל כן, היה גם מצרים יכול לינוק

שפע הרבה מהקדושה. וזהו ׳מתחלה עבדים היינו לפרעה [במצרים]׳" (סידור עם דא"ח ע׳ רצט, ג – ד).

כלומר:

באור מקיף גופא (שאור וחושך שוין קמיה) יש שתי מדריגות – חיצוניות המקיף, ופנימיות המקיף. וזהו כמו עד"מ פני האדם, שמה שממול פניו זהו העורף, שנחשב לבחינת חיצוניות של הפנימיות – פני האדם. והנה, מבואר לעיל שדוקא מאור המקיף יכולה הקליפה לינוק את חיותה, כי שם אין הבדל בין טוב ורע, אור וחשך כו׳. אך, באור המקיף גופא הקליפה יכולה לינוק חיותה רק מהחיצוניות וההארה מאור עליון זה. שכן אף שלגבי אור זה ׳אח עשו ליעקב׳, שהם שוים לפניו, אבל אליבא דאמת אפילו במדריגה זו ׳אהבתי את יעקב, ואת עשו שנאתי׳, כי לפי האמת, הקב"ה רוצה ואוהב את ישראל, והם ׳בבת עינו׳ ותכלית מטרת הבריאה כולה. ולכן, כאשר מתגלה פנימיות האור מקיף, אזי מתבטלת מציאות הקליפה לגמרי.

וזהו שממשיך כאן:

אך, בצאתם ממצרים "בעבור זה", ׳בשעה שיש מצה׳ – המשכת ׳מוחין דאבא׳ שמלמטה באתערותא דלתתא, שהיא עשיית המצוה, היה אור אבא נמשך ׳לי׳, בפנימית בבחינת ישראל, ולא נמשך לחיצונים.

אך, בצאת ישראל ממצרים כאשר קיימו את מצות אכילת מצה בפסח, הרי אז נמשך בחי׳ האור מקיף (המלובש במוחין דאבא) מבחי׳ הפנימיות שלו למטה אל ישראל דוקא, ולא היה מקום עוד ליניקת הקליפה ממנו. כי המצות שרשם בבחי׳ פנימיות המקיף כמו שנתבאר לעיל. שכן הם פנימיות רצונו ית׳ וחפצו האמיתי, ולכן, כאשר קיימו ישראל מצות אכילת מצה, הרי אז נמשך אור המקיף בבחי׳ פנימיות למטה אל ישראל דוקא.

[ולפי זה יבאר עוד ענין במה שכתוב בהגדה על פי פנימיות הענינים:]

וזהו "לי׳, ולא ׳לו׳, אלו היה שם לא היה נגאל׳.

"וזהו ׳בעבור זה עשה ה׳ לי׳, ׳לי׳ ולא ׳לו׳. פירוש: בחינת המשכת אור אבא כנ"ל שעל ידי המצה כנ"ל, עשה ה׳ רק ׳לי׳ – לישראל לבדם, ׳ולא לו׳ – לחיצונים.

"׳ואילו היה שם לא היה נגאל׳ כלל, לפי שכבר הובדל הפנימיות מן האחוריים [והחיצוניות], ואין לבחינת אחוריים שורש יניקה כלל בגאולה זו דגילוי אור אין סוף שבאבא בצאתי ממצרים כו׳. וזהו ׳לי׳ – לבחינת פנים, ׳ולא לו׳ – לבחינת אחוריים" (סידור עם דא"ח ע׳ רצט, ד).

ולא כאשר מתחלה, שהיינו עבדים לפרעה, שהיה לו יניקה מאור אבא מאחוריים כו׳.

[עתה ישוב לבאר מה שהקשה לעיל מדוע כתוב ׳אני הוא ולא אחר׳, אחרי שכבר נאמר בפירוש ׳אני ולא מלאך, ולא שרף, ולא שליח׳, מה בא לרבות באמרו עוד ׳אני הוא ולא אחר׳:]

וזהו "ולא אחר".

והיינו, על ידי המצוה נמשך ׳לי׳ בפנימית.

כוונת חלק זה של הכתוב: ׳אני הוא ולא אחר׳, אינו כדי ללמדינו (כנ"ל) שההמשכה האלקית למטה במצרים היתה צריכה להיות דוקא על ידי עצמותו ית׳ ממש, ולא על ידי מדריגות אחרות שבסדר השתלשלות, כפי שביאר לעיל.

אלא הענין הוא, דהמשכה זו של ׳אני׳ ממש – אור אין סוף ב"ה ממש השורה במוחין דאבא (שנמשך על ידי מצה) – נמשך דוקא לישראל, ׳לי׳ ולא ׳לו׳ (כמבואר למעלה דהמשכת המקיף שייך שילך אל הקליפות). כי הנה, על ידי המצוה דאכילת מצה – ששורש המצות הוא בפנימיות האור מקיף כנ"ל – הרי נמשך אל ישראל דוקא, כי שורשם ג"כ בפנימיותו ית׳ ממש.

ונמצא, שהמצה גרם לצאת ממצרים, "כי בחפזון" כו׳, המשכת אור אבא כו׳.

ועל פי כל הנ"ל מובן שעל ידי קיום מצות אכילת מצה אז, הרי זה גרם ליציאת מצרים ולגאולה מהשיעבוד לפרעה. שהרי מבואר לעיל שהסיבה לשליטת פרעה ולגלות מצרים בכלל הוא משום הארת אור המקיף שהיה אז, שלפני אור זה הרי אור וחשך, ישראל ומצרים שוים קמיה. אמנם, כאשר קיימו ישראל אז מצות אכילת מצה, הרי בזה המשיכו מפנימיות המקיף, ושם הרי נאמר ׳את יעקב אהבתי, ואת עשו שנאתי׳ – דשם ישנם רק ישראל, שהם פנימיות רצונו ית׳. ולפיכך, אז לא היו יכולה קליפת מצרים לינוק את חיותה עוד מאור המקיף, כי נמשך פנימיות המקיף, ולגבי אור עליון זה הקליפות מתבטלות לגמרי. וכך נגרמה יציאת מצרים והחירות והגאולה מקליפת פרעה (שקיבל חיותו לפני כן מחיצוניות המקיף).

אבל כל ז' הימים הוא אחר יציאת מצרים, "מצות יאכל את שבעת הימים", והיינו, לדורות, כי אבותינו לא היו צריכים לזה, אלא ש'לא הספיק' ממילא כו'.[18]

[וכעת יבאר מה שאנו אומרים בהגדה "בעבור זה" – 'לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה **ומרור** מונחים לפניך', והיינו, שיבאר ענין בחינת המרור בעבודת ה':]

וזהו "בעבור זה" – 'לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור'.

שעל ידי המרור והמרירות מריחוקן מה', על ידי זה מעורר י"ג מדות הרחמים כו'.[19]

---

18) (וביאור ענין "בעבור זה": הנה, פירוש 'מוחין דאבא' מבואר למעלה, שהוא המשכה מלמעלה מסדר ההשתלשלות, דקמיה 'בחשכה כאורה' ממש, מה שאפילו 'כתר עליון כו', אוכמא הוא קדם' כו'.

ועם היות דשם בחינת "אם צדקת מה תתן לו", אמנם, כשנמשך ומאיר משם בחכמה עילאה, הנק' אבא, ונשמות ישראל נק' 'בנים' לבחינת אבא, כמשל הבן שנמשך ממוח האב, ואזי נקרא ההמשכה הנ"ל 'מוחין דאבא', אם כן, על ידי זה נמשך ההמשכה רק בסטרא דקדושה דוקא. ועיין מ"ש לקמן בענין 'עבדים היינו' כו', ויוציאנו ה' אלקינו' כו'. ועיין מ"ש בד"ה 'כי עמך מקור חיים', גבי: ענין 'השקיפה ממעון קדשך מן השמים' כו'. וסוף ד"ה 'שימני כחותם', וזהו 'עוז וזמרת יה', שהם אבא ואימא, ועל ידי זה 'וה אלי' כו'.

והנה, ההמשכה מחכמה עילאה הוא על ידי 'יסוד אבא' המתלבש ב'יסוד ז"א', וזהו ענין 'בעבור זה'. ועיין בפרשת ויצא דף ק"נ ע"ב בענין פירוש 'וזה שער השמים'. ובפרשת בשלח ס"א א'. יתרו דף ע'. ועיין מ"ש בד"ה 'בחדש השלישי כו', ביום הזה' כו', וזהו שבחי' י"ג מדות הרחמים, שהן רחמים גדולים בלי גבול, עם כל זה נקראות 'מדות' הרחמים, שיש בחינה המגביל הרחמים שלא יומשכו רק במקום הראוי, וכענין 'כל מי שאין בו דעה, אסור לרחם עליו' כו'. ועיין מ"ש מזה סוף ד"ה 'ויאכילך את המן'.

וזהו גם כן פירוש 'בעבור זה'.

ופירש ברכות ע"פ 'זה ספר תולדות אדם': 'זה', היינו, י"ב שבטים, ועם שבט לוי הם י"ג, שהם נגד י"ג מדות הרחמים כו'.

וזהו "רבות עשית אתה ה' אלקי, נפלאותיך ומחשבותיך אלינו וגו'" (בתהלים סי' מ'),

פירוש: 'רבות', כל דבר שהוא רב ועצום. עיין זהר ח"א פרשת ויחי דף רמ"ז א'. וברבות סוף מגלת אסתר – 'אתה מוצא שמדות טובות של הקב"ה בהשפע בפרוי ורבוי הטוב ברבוי החסד ברבוי הרחמים ברבוי כו', עיין שם.

וזהו 'רבות עשית', דהיינו, המדות עליונות שלמעלה מהמדה וגבול, שנקראו 'רבות', כענין 'ורב חסד, ורב טוב' כו' – 'עשית', שנשתלשלו ונמשכו בעשייה הגשמיות, וכדפירש בתורה אור בד"ה 'ויהי מקץ'.

ועם כל זה, 'נפלאותיך ומחשבותיך אלינו', וכמאמר רז"ל: 'מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר', וזהו שכתוב 'ורב טוב לבית ישראל', וכתיב 'מה רב טובך אשר צפנת ליראיך' כו'. ועיין ברבות תולדות פס"ה: 'רבות עשית' כו', למה כהו כו', כדי שיבא יעקב ויטול את הברכות. ובפרשת בא פט"ו ע"פ 'החדש הזה לכם', הצדקה שלכם כו', הרחמים שלכם כו', עיין שם. ועיין מ"ש בד"ה 'ואכלתם אכול', בפירוש: 'אשר עשה עמכם להפליא', יעויין שם)

19) כמ"ש בד"ה 'קול דודי הנה זה בא' כו'.

ועיין ברבות בשלח ס"פ כ"ג, בענין: 'ואמר ביום ההוא' כו'.

והענין כמ"ש במנחות דף נ"ג 'יבא זה ויקבל זאת מזה' כו'. והיינו, משה שנתנבא ב'זה', והוא המשכת התורה, וכמ"ש סוף ד"ה 'ראשי המטות', גבי: 'לאמר זה הדבר'.

והנה, התורה נקראת 'עובלות חכמה שלמעלה', אבן, לעתיד יהיה גילוי פנימית התורה שמפנימית חכמה שלמעלה.

ועל זה כוונו ברבות שלעתיד יאמרו כ' פעמים 'זה' – "הנה אלקינו זה כו', זה הוי'", דהיינו, על ידי שיתגלה גם כן פנימיות אבא. ועיין מ"ש הרמ"ז פרשת תולדות דף קל"ה על פסוק זה – "ואמר ביום ההוא כו'".

ומכל מקום, גילוי זה נמשך על ידי 'היום לעשותם'.

וזהו "בעבור זה" – לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור.

דהיינו, בבחינת 'היום לעשותם', שאז הוא דשייך בחינת הבחירה, וכמ"ש "ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב, ואת המות ואת הרע, ובחרת בחיים".

והנה, איתא בפרי עץ חיים: 'מרור' גימטריא 'מות', ורצונו לומר: כי הגשמיות נק' 'מות' ו'רע', שהוא כלה ונפסד, והרוחניות נק' 'חיים' ו'טוב', וכמ"ש מזה בד"ה 'האוינו השמים'.

ועל כן, צריך להיות בחינת מרור ומרירות ממה שנמשך אחר הגשמיות כו', ולהיות 'ובחרת בחיים' כו'.

וזה אינו שייך רק עכשיו, אבל לעתיד לבוא הוא אומר "בלע המות לנצח" (בישעיה סימן כ"ה) – שלא יהיה הגשמיות מעלים ומסתיר כו'.

וזהו "ומחה ה' דמעה", אשר 'דמעה' בגימטריא ק"ך צירופי 'אלקים', שמהם נמשך ההעלם והסתר כו', אלא יהיה כמ"ש "והיה הוי' לי לאלקים", על דרך 'הקב"ה מוציא חמה מנרתקה' כו'.

ואם כן, אז אין שייך בחינת מרור, שהמרור הוא על בחינת החסתר הנק' 'מות', כי אז 'בלע המות' כו' ברוחניות, וכן בגשמיות ממש.

וכן בחינת מצה, שהוא ענין השימור מהחמץ, אינו שייך רק עכשיו, אבל לעתיד לבוא יהי' על דרך ש'לא הספיק להחמיץ' – שאי אפשר לבא לבחינת חמץ ויש גשמי כלל מחמת הבימטול כו'.

או, כי גם מבחינת חמץ לא יהי' יניקה לחיצונים, דהיינו, שלא יהי' החמץ בחינת יש וגסות דקליפה, אלא על דרך "ויגבה לבו בדרכי ה'".

וכמו שבקרבן תודה היו עשרה חלות חמץ, וכמ"ש המטעם ע"פ 'מזמור לתודה' (בסידור).

והרי אמרו רז"ל ברכות פרשת צו פרק ט': 'לעתיד לבוא כל הקרבנות בטלין, וקרבן תודה אינו בטל' כו'. והרי כל הקרבנות באות מצה, חוץ מחמץ שבתודה ושתי הלחם, שהן באות חמץ!

אם כן, מזה מוכרח שלעתיד לבוא מחמת עוצם הגילוי יתברר ויתעלה גם החמץ.

ועיין מ"ש בד"ה 'וידבר' דעשרת הדברות, מענין: שתי הלחם שהיו באות חמץ.

ולכן, בחינת "בעבור זה", זהו דוקא בשעה שיש מצה ומרור, שהוא בחינת 'היום לעשותם', אזי דוקא ממשיכים בחינת 'זה' – הוא גילוי אור אין סוף ב"ה ה'סובב כל עלמין', דקמיה מעלה ומטה שוין.

על כן נק' 'זה', וכמ"ש "את השמים ואת הארץ אני מלא".

משא"כ לעתיד לבוא אין מועיל בחינת תשובה, וכמ"ש בגמרא פרק כ"ג דשבת דף קנ"א ע"ב ע"פ "אשר תאמר אין לי בהם חפץ" – שאין בהם לא זכות ולא חובה כו'.

ועיין מ"ש בד"ה 'קול דודי', בענין: 'הנה זה בא מדלג' כו'.

ועוד יש לומר לתרץ הקושיא דלעיל בענין 'מצה זו שאנו אוכלים על שום מה? על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ', והלא כבר נצטוו מקודם "בערב תאכלו מצות".

שיש לומר שהוא על דרך מה שכתוב "מגיד מראשית אחרית", כמ"ש ברכות פרשת בראשית פרק ט"ו ע"פ "הוא הסובב את כל ארץ החוילה" – עדיין לא היתה חוילה, ואתה אומר הסובב? אתמהא. אלא, 'מגיד מראשית אחרית'.

וכמו כן כאן, עיקר הענין דמצה זו שאנו אוכלים, הוא על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה כו'.

ומה שכתוב מקודם "בערב תאכלו מצות", זהו על דרך "מגיד מראשית אחרית".

ומכל מקום, האמת גם כן כנ"ל, דב' בחינות מצה הם, שזהו גם כן פירוש 'ראשית' ו'אחרית'.

פירוש 'ראשית', מלמטה למעלה, זהו ענין 'ראשית חכמה יראת ה'', שזהו ענין יראה תתאה, שעל זה אמרו 'אם אין יראה אין חכמה', והיא המצה הא'.

ומזה נמשך אחר כך בחינת 'אחרית', היא המצה הב', וכמ"ש בפרדס בערך הכינויים ערך 'אחרית', שזהו בחינת 'יובל'. וכנודע דיציאת מצרים נמשך מבחינת 'יובל', שמשם נמשך החירות כו'. ובמאורי אור פירש 'אחרית' עם הכולל גימטריא 'כתר'.

והוא ענין ש'נגלה עליהן מלך מלכי המלכים' כו'.

וזהו "מגיד מראשית אחרית", פירוש: 'מגיד' לשון המשכה, כמו "נהר דינור דנגיד ונפיק", שעל ידי בחינת 'ראשית' – שהוא יראה תתאה – זכו לבחינת 'אחרית', היינו, יראה עילאה, שעל זה אמרו: 'אם אין חכמה אין יראה'.

וזהו "ובמורא גדול" – זו גילוי שכינה כו'.

וכענין 'נעוץ תחלתן בסופן' כו'.

~ המאמר בלשונו כפי שמופיע בלקוטי תורה ~

עם הוספת קצת סימני פיסוק, ופיתוח ראשי־תיבות, וחילוק לקטעים

להבין מ"ש בהגדה מצה זו שאנו אוכלים ע"ש מה ע"ש שלא הספיק כו' כי גרשו כו'. דמשמע הא אלו לא גורשו והספיק להחמיץ היו אוכלים חמץ, והלא כבר נצטוו בעשור לחדש הזה כו' על מצות ומרורים יאכלוהו. וגם לדורות נצטוו שבעת ימים שאור לא ימצא כו' בכל מושבותיכם תאכלו מצות ובפסוק עצמו יש להבין שהציווי שלדורות היה זכר ליצ"מ. והלא פסח מצרים אינו נוהג איסור חמץ אלא יום א' כדאיתא בגמרא (פ"ט דפסחים דצ"ו ע"ב). והענין דפסח מצרים אינו נוהג אלא יום א', ולכן דוקא כי גורשו ומחמת זה הוא שאכלו מצה גם בשאר ימות הפסח וכ"כ המזרחי בפ' ראה ע"פ כי בחפזון יצאת ואעפ"כ הציווי שלדורות ז' ימים והם זכר ליצ"מ. ולהבין קצת ענין אכילת מצה יש להקדים ענין מועדים לשמחה שעיקר המועדים הוא בחי' השמחה וכדכתיב ושמחת בחגך שאז הוא זמן גילוי מוחין דאימא דהיינו מ"ש בהלל מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה. והנה בשבת הוא גילוי מוחין דאבא והם יותר עליונים ואין שם בחינת גילוי שמחה כביו"ט. אך הענין כי הנה ביאור מהות מוחין דאימא יובן במה שנודע שיש ב' בחי' בגילוי אור א"ס ב"ה. הא' בחי' ההשתלשלות וסדר המדרגות שהם בחי' ההמשכות מעילה לעילה כו' הארה והארה דהארה כו'. כמשל שכל במדות ומדות במחשבה כו' שכל בחי' ההשתלשלות דרך כלל נק' יש מיש. והב' למעלה מן ההשתלשלות יש מאין ממש מאין המוחלט כו'. והנה בהשתלשלות עלה ועלול בשהעלול מתקרב לעילתו ממטה למעלה הנה הוא משיג את עילתו. ולכן הוא שש ושמח בו ותהי השמחה גדולה כמשל בן המלך שיצא מן השביה ובא וראה את פני אביו. כך תהיה שמחת העלול בהגלות נגלות עליו אור העלה שלמעלה תחת אשר ירד בהשתלשלות ונעשה מרחק רב בינו ובין עילתו ורחק מאור פניו בסתר המדרגות והכל הוא מפני שעתה בגילוי זה יש לו השגה איך שיצא מאפילה לאור גדול ומאבל ליו"ט ומשעבוד לגאולה כו'. וזהו ענין יו"ט גילוי השמחה שמבחי' עקרת הבית נעשה אם הבנים שמחה. פי' כי עקרת מלשון עקרה ומלשון בחולדה זו הדרה בעיקרי בתים בגמ' פ' בתרא דפסחים והיא בחי' מל' שמלובשת כל יומין דחול בבי"ע בק"נ כן פי' בספר שו"ם לתלמיד הרמב"ן ז"ל. וביו"ט היא עולה למעלה באצי' בבחי' אם הבנים בינה והשגה באור א"ס הנגלה אז שאור א"ס משתלשל ויורד אז באופן שיהיה דרך ומבוא לתפיסא והשגה במה שיכולים להשיג מאור א"ס ב"ה הנגלה ואיך שהגילוי רב מאד עד כי נהפך להם מיגון לשמחה ושחיו בחשך ראו אור גדול הוא גילוי אור א"ס ב"ה המתגלה בבחי' יש והשגה להיות איזו תפיסא והשגה באור פני מלך המתגלה אז. וכמו עד"מ הנשמה שמתעננת בעוה"ב מזיו השכינה תחת היותה מתלבשת בגוף הגשמי ונפרדה משם ועלתה למקור חוצבה שמתעננת בג"ע העליון ונהנית מזיו כו' הנאה ותענוג נפלא וע"ז נאמר להנחיל אוהבי יש שמתגלה אור א"ס בבחי' יש להיות השגה ותפיסא להנשמה להיות נהנית מזיו ואור הנ"ל דהיינו שיש השגה והבנה איך שיצאה מאפילה לאור גדול* כו'. וזהו בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו פי' בנהר היוצא מעדן שהוא בינה הוא העלייה בכל רגל משלשה רגלים ושם הוא מקור השמחה. (ועמ"ש מזה בד"ה הוי' לי בעזרי). וכ"ז הוא מבחי' מוחין דאימא בינה עוה"ב ג"ע עליון גילוי תענוג הנשמות לפי השגתם אבל מוחין דאבא החכמה מאין תמצא אין נק' מה שאינו מושג למעלה מעלה מבחי' בינה והשגה דהיינו שמתגלה בחי' אור א"ס ב"ה מה דלית מחשבה תפיסא כו' ולא ניתן ליהנות בו מאחר שאין שם שום תפיסא והשגה. וענין גילוי זה הוא ביטול ההשגה וביטול הנשמות במציאות באור א"ס ב"ה דלית מחשבה כו' והגילוי הזה הוא שמתגלה בשבת, ולכן אמרו בקושי התירו לדבר בר"ת בשבת כי אורייתא מחכמה נפקת פי' נפקת יוצאת לחוץ כמו נפקת לבר שהיא הארה בלבד היוצאת מחכמה אבל עצמיות

החכמה היא רמה ונשגבה למעלה מבחי' אורייתא (וכמ"ש במ"א בד"ה עוטה אור כשלמה בשם האריז"ל בפי' נובלות חכמה שלמעלה תורה ועמ"ש בביאור ע"פ יונתי) ובגילוי זה לא שייך שמחה ותענוג שאין השמחה והתענוג נראה ונרגש אלא במה שיש תפיסא והשגה איך שיצא מאפילה לאור גדול והיינו מאחר שנרגש בחי' אור גדול שהוא בבחי' מעלה מעלה. ואחר שיבין שירד מטה מטה הנה בעלותו ממטה מטה למעלה מעלה תגדל השמחה במאד מאד. וכל זה לא שייך אלא במוחין דאימא שהוא גילוי אור א"ס בבחי' יש והשגה איך שהוא מעלה מעלה כו' אבל מוחין דאבא שהם בבחי' גילוי מה שלמעלה מהשגה שם לא שייך מעלה ומטה כלל ומעלה ומטה שוין וכחשכה כאורה שגם חשך לא יחשיך כו'. ודקדוק הלשון כחשכה כאורה בשני כפי"ן והל"ל חשכה כאורה אלא משום דחשכה כאורה בלבד לא סגי אלא לומר שגם החשך לא יחשיך כו' אבל כחשכה כאורה בשני כפי"ן משמע דלא זו שגם החשך לא יחשיך והחשך שוה לאור אלא אף האור שוה לחשך דכל נהורין מתחשכאן קמי' כו' וכתר עליון אע"ג דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכם הוא כו'. (ועמ"ש סד"ה שחורה אני ונאוה בפי' המולך מהודו ועד כוש ואפשר שזהו ענין ב' הכפי"ן דכחשכה כאורה. כ"ף דכאורה זהו כתר עליון וכמ"ש בד"ה יונתי בחגוי הסלע. וכ"ף דכחשכה זהו בענין כלה ונחרצה. וע"ד שנזכר בזח"א ד"ג ע"א וכן כרת עיין במא"א אות כ' סעיף ט"ו ולגבי אור א"ס ב"ה כחשכה כאורה כו'). ועל זה נאמר ישת חשך סתרו שאין שם אור וגילוי ההשגה כלל אלא ביטול ההשגה ולכן אין שם בחי' שמחה ותענוג בגילוי בחי' ביטול זה מאחר דלית מחשבה כו' ואינו נחשב לבחי' עלי' כלל שאינו עולה ממטה למעלה רק שהוא בא לבחי' ומדרגה שמעלה ומטה שוין כו' כנ"ל. (וזהו היש ה' בקרבנו אם אין פי' אם הגילוי מבחי' סדר ההשתלשלות שהיא בחי' להנחיל אוהבי יש וזהו היש ה' בקרבנו או שהגילוי מלמעלה מסדר ההשתלשלות מבחי' אין וזהו אם אין ועיין בזח"ג שלח קנ"ח ב' גם קנה חכמה קנה בינה ב"פ קנה גימט' יש. אמנם בחי' אין הוא בחי' העליונה שבחכמה שדבוקה במקורה בחי' והחכמה מאין תמצא ועיין בזוהר פ' ויקרא ד"ז ע"פ כשמן הטוב ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה בענין להצהיל פנים משמן ומ"ש סד"ה שיר השירים בענין כי טובים דודיך מיין כי בחי' יין הוא המשמח אלקים ובחי' דודיך זהו מה שלמעלה מבחי' השמחה וכנ"ל וע"ש ובד"ה ששים המה מלכות בענין ומעין מבית ה' יצא כו' ובד"ה ושאבתם מים בששון):

קיצור: ענין בערב תאכלו מצות וענין שלא הספיק בצקת כו'. ענין יו"ט שהוא מועדים לשמחה. בחי' מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה. בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו. וענין שבת בחי' גילוי והחכמה מאין תמצא דלית מחשבה תפיסא ביה. כי יש בחי' סדר ההשתלשלות עילה ועלול ששרשו מהבינה וז"ש נהר היוצא מעדן ושם שייך השמחה מההשגה ויש בחי' שלמעלה מסדר ההשתלשלות בחי' עדן עצמו שעז"נ עין לא ראתה כו' וזהו וקראת לשבת ענג ר"ת עדן נהר גן דהיינו שנמשך מבחי' עדן שלמעלה מבחי' נהר:

ב. וזהו ושמרתם את השבת כי קדש היא היא בעצמה היא בחי' קדש העליון בחי' חכמה מוחין דאבא שמתגלה בשבת. משא"כ יו"ט נק' מקרא קדש הארה בעלמא מקדש העליון נה"י דאבא בתוך מוחין דאימא שהרי גם ביו"ט בגילוי מוחין דאימא צריך להמשיך מוחין דאבא כי מוחין דאימא הגם שהם בחי' יש מ"מ אינם בחי' דבר נפרד ח"ו אלא הוא היש שנמשך מאין כי אין ויש חו"ב הם תרין ריעין דלא מתפרשין ועמ"ש בד"ה ראה אנכי, שתמיד נמשך בחי' ביטול מוחין דאבא להיות בחי' מוחין דאימא התגלות התענוג שהתענוג הוא ג"כ מהמשכת אור א"ס ב"ה דלית מחשבה וכו' ולא תענוג מהשגת דבר נפרד ח"ו אלא שניתן ליהנות בגילוי אור זה מחמת ירידת והשתלשלות אור וגילוי זה עד שבא להשגה איך שהוא אור גדול כו'. וכל מה שלמטה מטה כולא קמי' כלא כו' ועי"כ שש ושמח בהגלות נגלות אור וגילוי זה. אך בשמחה זו צריך להמשיך מוחין דאבא ג"כ שתהיה השמחה מגילוי אור א"ס דלית מחשבה כו' (ועמ"ש ע"פ אסרי לגפן אסר יו"ד לבחי' גפן כו') וזהו ענין מקרא קדש כאדם שקורא לחבירו וכמו שהקריאה באדם לחבירו הוא בשמו שהוא רק זיו והארה התפשטות ממנו בלבד. כך הוא ענין מקרא קדש מבחי' שם שהוא רק הארה בעלמא מבחי' אבא. וכענין בשכמל"ו ויעש דוד שסכו' בחי' נה"י כו'. והנה הארה והמשכה זו ביו"ט הוא

ע"י תפלה והלל אך הם אינם רק מדרבנן ומדאורייתא נמשך בפסח ע"י אכילת מצה שהוא קטנות אבא כי מצה מוחין דאבא שאין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן ולהיות ידיעה זו בהתינוק הוא נמשך מלמעלה מן הדעת המושג שהרי ידיעה זו בהתינוק אינו בדעת המושג שהרי אינו יודע איך ומה הוא אביו כי דעת התינוק קטן כו' וגם מצה אין בה טעם שאין בה ההגבהה כו' ולמעלה מן הדעת הוא בחי' אבא אלא שנמשך בקטנות ולכן נק' בזהר מיכלא דמהימנותא (ועמ"ש מזה בד"ה וספרתם לכם גבי חג השבועות). והנה המשכת מוחין דאבא במצה אינה אלא בלילה הראשון אבל משם ואילך הגם דכתיב מצות יאכל את שבעת הימים. ופי' שצריך להאכיל את כל ז' הימים שיהיו נזונין מבחי' אבא וכנודע מספירה שבשבוע הראשון הם ז' מוחין דאבא שמוח החכמה נמשך בכל ז' המדות. הנה פסח מצרים אינו נוהג איסור החמץ אלא יום א' בלבד לפי שהיו משה ואהרן שהם שניהם מבחי' אבא ולא ימיש עמוד הענן כו' עננא דאהרן דהיינו בחי' מקיפי אבא והענן היה הורג נחשים ועקרבים שבמדבר שהמקיף מסמא עיני החיצונים שלא יהיה להם יניקה כו'. ולכך הי' די להם בהמשכת מוחין דאבא בלילה הראשון אבל לדורות ז' ימים תאכלו מצות ומ"מ אין זה אלא שלא לאכול חמץ שלא יהיה יניקה כו'. אבל מצה מוחין דאבא די בלילה הראשון בערב תאכלו מצות שקבעו הכתוב חובה כי יומם יצוה ה' חסדו יומא דאזיל עם כולהו כו' עננא דאהרן דכתיב ביה נמי לא ימיש עמוד הענן יומם כו' שכולל כל הימים כו' (ע' בפ' אמור דק"ג ע"ב ומ"ש עליו במ"א) והיינו יום ראשון בלבד שהוא חסד כו':

קיצור: ענין קדש. ומקרא קדש. והמשכה זו ביו"ט של פסח הוא ע"י המצה ע"ד אין התינוק יודע לקרות אבא כו'. ופי' מצות יאכל את שבעת הימים:

ג. והנה, נמצא כי ב' מצות הם מצה של לילה הראשון חובה ומצה של כל ימי פסח ועל בחי' הכ' אמר שלא הספיק כו' כי אבותינו לא היו צריכים באמת להיות להם מצה של שימור כל ימי הפסח כנ"ל. אך זה היה אצלם ממילא שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים פי' דמה שהקב"ה נקרא מלך מלכי המלכים בפשוטו היינו המלכים הם המלכים שלמטה בעוה"ז ומלכי המלכים הם השרים העליונים שבצבא המרום כמ"ש בדניאל סי' יו"ד ושר מלכות פרס כו' והקב"ה נק' מלך על מלכי המלכים. ועוד נק' מלך מלכי המלכים בבחי' מלכותו והנהגתו העולמות ע"י עשר ספירות. המלכים הם נה"י. ומלכי חג"ת. ומלך מלכי היינו חב"ד כי בעולם העשייה מאירים בחי' נה"י ובעולם היצירה מאיר חג"ת ובעולם הבריאה בינה אך באצילות מאיר בחינת חכמה. והיינו כי בחכמה שורה אור א"ס ב"ה שהוא הנקרא מלך מלכי המלכים. וע' בוח"א ד"ג ע"א ובוח"ב יתרו דם"ז ע"ב. וגילוי חכמה הוא גילוי אור אבא שנגלה בבחי' גילוי לפיכך ממילא לא הניח להחמיץ בצקם כו' להיות יניקה ח"ו. וכמ"ש ירא את ה' בני ומלך (במשלי כ"ד) דהפירוש כפשוטו היינו כשם שתצטרך ליראה את השם יתברך אע"פ שאין אתה רואהו. ועם זה תפרוש מן העבירה. כן תצטרך שתתירא מן המלך המולך בארץ ותשים צורתו נכחפניך אע"פ שאי אתה רואהו ובזה תנצל מחיוב מיתה למלכות. כן פי' בכד הקמח ערך יראה. ויש עוד בפי' הפסוק כמשארז"ל ירא את ה' בני ומלך. ומלוך על יצרך. ושני הפירושים אמת. והיינו שע"י היראה האמיתית מה' שהוא מלך מלכי המלכים עי"ז ומלוך על יצרך שלא להמשך אחר תאות הגשמיות מחמת היראה והביטול. והיצה"ר הוא החמץ וכמ"ש מכף מעול וחומץ. ולכן ע"י שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה אזי ממילא לא הספיק להחמיץ כו' אבל אצלינו נעשה חיוב לדורות להיות מצות יאכל את שבעת הימים. שהם ז' המדות. שבהם יש שליטה ליצה"ר ששבה"כ היה בו"ת וע"כ צריך להמשיך בהם בחי' מצה וביטול. ועל בחי' הראשונה נאמר בעבור זה עשה הוי' לי בעבור זה בשעה שיש מצה כו' שבעבור המשכת מצה עשה הוי' הוא גילוי אור אבא. ופי' דהיינו ענין עשה הוי' לי היינו מה שנמשך גילוי אור א"ס ב"ה למטה ממש בעולם העשייה. וזהו עשה הוי' לי. שנמשך גילוי שם הוי' בעשייה הגשמיות. ואיך אפשר שיומשך אור גדול זה כ"כ למטה עד שיומשך לי ממש עם שאני בעשייה הגשמית במצרים. זהו אי אפשר רק בעבור זה. דהיינו מה שע"י המצה נמשך מוחין דאבא שהחכמה מאין תמצא שהיא למעלה

מסדר ההשתלשלות עד ששם נאמר בחשבה באורה. והשוה ומשוה כו'. לכן יוכל להיות עשה הוי' לי שיומשך האור לי למטה בעשייה הגשמיות. והענין כי הנה כתיב ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך ולא שרף כו' שהם בחי' בי"ע וכן באצי' עצמה יש בחי' בי"ע שהמל' נק' עשייה שבאצי' וחג"ת ובינה הם יצירה ובריאה דאצי' וזהו ג"כ פי' אני ולא מלאך שהמל' נק' ג"כ המלאך כו' אלא אני דוקא שהוא ע"י המשכת אור אבא מקור החכמה שהוא אצילות שבאצילות (ועמ"ש בד"ה ולהבין בתוס' ביאור ענין וייצר כו' שכמ"כ בד' בחי' דצח"מ שבאצי' חכמה עילאה היא בחי' מדבר כו' ע"ש) לפי שארץ מצרים היה מקום טומאה והוצרך דוקא להיות המשכה עליונה שגם חשך לא יחשיך ובחשבה כאורה והיינו אור אבא ולא אימא כו', והיינו כי מה שנמשך ע"י מלאך או שליח עם היות שהכל ממנו ית' והמלאך הוא רק שליח וכחומר ביד היוצר הוא בידו ית'. אך עכ"ז האור והשפע הנמשך ע"י מלאך ושליח הוא ממקור סדר ההשתלשלות. שמבחי' זו נמשך ע"י השתלשלות עילה ועלול ומתלבש בבחי' מלאך או שרף כו'. לא כן ההמשכה שמלמעלה מסדר ההשתלשלות אין המלאך יוכל להיות כלי ושליח לגילוי בחינה זו כו' וזהו ענין אני ולא מלאך כו' ועמ"ש בד"ה ויקרא אל משה. אך להבין מ"ש אני הוא ולא אחר דמכיון שכבר פירש ולא ע"י מלאך ולא ע"י שרף ולא ע"י השליח. א"כ מי הוא האחר שיצטרך לומר ע"ז עוד אני ולא אחר. והענין הוא כי הנה באלול ועד יוה"כ מזכירין י"ג מדות הרחמים להיות שהם המשכות עליונות המתגלות בבע"ת כי מאחר שחטא ופגם במה יתוקן אלא ע"י המשכות עליונות שמאד נעלה ובחשבה באורה כו'. ולכן הם שהמשיכם משה רבינו ע"ה בחטא העגל לתקן החטא. והנה שם נאמר וימחר משה ויקוד ארצה וישתחו כי ארך אפים ראה אף לרשעים כו' וכדי שלא יהיה יניקה לחיצונים ג"כ זה היה בקשת משה ונפלינו אני ועמך ביקש שלא תשרה שכינה. והבטיח לו הקב"ה גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה הא אילו לא הבטיח לו כן היה שורה וכמו בבלעם הגם שהיה מזוהם כו' לפי שהוא ית' כל יכול וכחשבה כאורה כו' גם חשך כו' ומשם היה יניקת פרעה באחורי העורף מקום גבוה כו' ולכן עבדים היינו לפרעה במצרים כו'. אך בצאתם ממצרים בעבור זה בשעה שיש מצה המשכת מוחין דאבא שמלמטה באתעדל"ת שהיא עשיית המצוה היה אור אבא נמשך לי בפנימית בבחי' ישראל ולא נמשך לחיצונים. וזהו לי ולא לו אלו היה שם לא היה נגאל ולא כאשר מתחלה שהיינו עבדים לפרעה שהיה לו יניקה מאור אבא מאחוריים כו' וזהו ולא אחר. והיינו ע"י המצוה נמשך לי בפנימית ונמצא שהמצה גרם לצאת ממצרים כי בחפזון כו' המשכת אור אבא כו' אבל כל ז' הימים הוא אחר יצ"מ מצות יאכל את שבעת הימים והיינו לדורות כי אבותינו לא היו צריכים לזה אלא שלא הספיק ממילא כו'. (וביאור ענין בעבור זה הנה פי' מוחין דאבא מבואר למעלה שהוא המשכה מלמעלה מסדר ההשתלשלות דקמיה בחשבה כאורה ממש מה שאפילו כתר עליון כו' אוכמא הוא קדם כו' ועם היות דשם בחי' אם צדקת מה תתן לו אמנם כשנמשך ומאיר משם בחכמה עילאה הנק' אבא ונש"י נק' בנים לבחי' אבא כמשל הבן שנמשך ממוח האב ואזי נקרא ההמשכה הנ"ל מוחין דאבא א"כ עי"ז נמשך ההמשכה רק בסטרא דקדושה דוקא ועמ"ש לקמן בענין עבדים היינו כו'. ויוציאנו ה' אלקינו כו' ועמ"ש בד"ה כי עמך מקור חיים גבי ענין השקיפה ממעון קדשך מן השמים כו'. וסד"ה שימני כחותם וזהו עזי וזמרת יה שהם או"א ועי"ז זה אלי כו'. והנה ההמשכה מחכמה עילאה הוא ע"י יסוד אבא המתלבש ביסוד ז"א וזהו ענין בעבור זה ועיין בפ' ויצא דק"נ ע"ב בענין פי' וזה שער השמים ובפ' בשלח ס"א א' יתרו דף ע'. ועמ"ש בד"ה בחדש השלישי כו' ביום הזה כו' וזהו שבחי' י"ג מדות הרחמים שהן רחמים גדולים בלי גבול עכ"ז נק' מדות הרחמים שיש בחי' המגביל הרחמים שלא יומשכו רק במקום הראוי וכענין כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו כו' ועמ"ש מזה סד"ה ויאכילך את המן. וזהו ג"כ פי' בעבור זה. ופי' ברבות ע"פ זה ספר תולדות אדם זה היינו י"ב שבטים ועם שבט לוי הם י"ג שהם נגד י"ג מדה"ר כו'. וזהו רבות עשית אתה ה' אלקי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו וגו' (בתהלים סי' מ') פי' רבות כל דבר שהוא רב ועצום ע' זח"א פ' ויחי דרמ"ז א' וברבות סוף מגלת אסתר אתה מוצא שמדות טובות של הקב"ה בהשפע בפרוי ורבוי הטוב ברבוי החסד ברבוי

הרחמים ברבוי כו' ע"ש וזהו רבות עשית דהיינו המדות עליונות שלמעלה מהמדה וגבול שנקראו רבות כענין ורב חסד ורב טוב כו' עשית שנשתלשלו ונמשכו בעשייה הגשמיות וכדפי' בת"א בד"ה ויהי מקץ ועכ"ז נפלאותיך ומחשבותיך אלינו וכמארז"ל מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר וז"ש ורב טוב לבית ישראל וכתיב מה רב טובך אשר צפנת ליראיך כו' ועיין ברבות תולדות פם"ה רבות עשית כו' למה כהו כו' כדי שיבא יעקב ויטול את הברכות ובפ' בא פט"ו ע"פ החדש הזה לכם הצדקה שלכם כו' הרחמים שלכם כו' ע"ש ועמ"ש בד"ה ואכלתם אכול בפי' אשר עשה עמכם להפליא יעו"ש). וזהו בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור. שע"י המרור והמרירות מריחוקו מה' עי"ז מעורר י"ג מדה"ר כו' כמ"ש בד"ה קול דודי הנה זה בא כו' ועיין ברבות בשלח ס"פ כ"ג בענין ואמר ביום ההוא כו' והענין כמ"ש במנחות דנ"ג יבא זה ויקבל זאת מזה כו' והיינו משה שנתנבא בזה והוא המשכת התורה וכמ"ש סד"ה ראשי המטות גבי לאמר זה הדבר. והנה התורה נק' נובלות חכמה שלמעלה אבן לעתיד יהיה גילוי פנימית התורה שמפנימית חכמה שלמעלה וע"ז כוונו ברבות שלעתיד יאמרו ב"פ זה הנה אלקינו זה כו' זה הוי' דהיינו ע"י שיתגלה ג"כ פנימיות אבא. ועמ"ש הרמ"ז פ' תולדות דקל"ה על פסוק זה ואמר ביום ההוא כו' ומ"מ גילוי זה נמשך ע"י היום לעשותם וזהו בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור. דהיינו בבחי' היום לעשותם שאז הוא דשייך בחי' הבחירה. וכמ"ש ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע ובחרת בחיים. והנה איתא בפע"ח מרור גימ' מות. ור"ל כי הגשמיות נק' מות ורע שהוא כלה ונפסד והרוחניות נק' חיים וטוב וכמ"ש מזה בד"ה האזינו השמים וע"כ צריך להיות בחי' מרור ומרירות ממה שנמשך אחר הגשמיות כו' ולהיות ובחרת בחיים כו' וזה אינו שייך רק עכשיו אבל לע"ל הוא אומר בלע המות לנצח (בישעיה סימן כ"ה). שלא יהיה הגשמיות מעלים ומסתיר כו'. וזהו ומחה ה' דמעה. אשר דמעה בגימט' ק"ך צירופי אלקים שמהם נמשך ההעלם והסתר כו' אלא יהיה כמ"ש והיה הוי' לי לאלקים. ע"ד הקב"ה מוציא חמה מנרתקה כו'. וא"כ אז אין שייך בחי' מרור שהמרור הוא על בחי' ההסתר הנק' מות. כי אז בלע המות כו' ברוחניות וכן בנשמיות ממש. וכן בחי' מצה שהוא ענין השימור מהחמץ אינו שייך רק עכשיו אבל לע"ל יהי' ע"ד שלא הספיק להחמיץ שא"א לבא לבחי' חמץ ויש גשמי כלל מחמת הביטול כו' או כי גם מבחי' חמץ לא יהי' יניקה לחיצונים דהיינו שלא יהי' החמץ בחי' יש וגסות דקליפה אלא ע"ד ויגבה לבו בדרכי ה' וכמו שבקרבן תודה היו עשרה חלות חמץ. וכמ"ש המעם ע"פ מזמור לתודה (בסידור). והרי ארז"ל ברבות פ' צו פ"ט לע"ל כל הקרבנות בטלין וקרבן תודה אינו בטל כו' והרי כל הקרבנות באות מצה חוץ מחמץ שבתודה ושתי הלחם שהן באות חמץ א"כ מזה מוברח שלע"ל מחמת עוצם הגילוי יתברר ויתעלה גם החמץ ועמ"ש בד"ה וידבר דעשה"ד מענין שתי הלחם שהיו באות חמץ ולכן בחי' בעבור זה זהו דוקא בשעה שיש מצה ומרור שהוא בחי' היום לעשותם. אזי דוקא ממשיכים בחי' זה. הוא גילוי אור א"ס ב"ה הסוב"ע. דקמיה מעלה ומטה שוין ע"כ נק' זה וכמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא. משא"כ לע"ל אין מועיל בחי' תשובה וכמ"ש בגמרא פכ"ג דשבת דקנ"א ע"ב ע"פ אשר תאמר אין לי בהם חפץ שאין בהם לא זכות ולא חובה כו'. ועמ"ש בד"ה קול דודי בענין הנה זה בא מדלג כו'. ועוי"ל לתרץ הקושיא דלעיל בענין מצה זו שאנו אוכלים על שום מה על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ והלא כבר נצטוו מקודם בערב תאכלו מצות. שי"ל שהוא ע"ד מ"ש מגיד מראשית אחרית כמ"ש ברבות פ' בראשית פט"ו ע"פ הוא הסובב את כל ארץ החוילה עדיין לא היתה חוילה ואתה אומר הסובב. אתמהא. אלא מגיד מראשית אחרית וכמ"כ כאן עיקר הענין דמצה זו שאנו אוכלים הוא ע"ש שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה כו'. ומ"ש מקודם בערב תאכלו מצות זהו ע"ד מגיד מראשית אחרית. ומ"מ האמת ג"כ כנ"ל דב' בחי' מצה הם שזהו ג"כ פי' ראשית ואחרית. פי' ראשית מלמטה למעלה זהו ענין ראשית חכמה יראת ה' שזהו ענין יראה תתאה שע"ז אמרו אם אין יראה אין חכמה והיא המצה הא'. ומזה נמשך אח"כ בחי' אחרית היא המצה הב' וכמ"ש בפרדס בעה"כ ערך אח רית שזהו בחי' יובל. וכנודע דיצ"מ

נמשך מבחי' יובל שמשם נמשך החירות כו' וכמא"א פי' אחרית ע"ה גימט' כתר. והוא ענין שנגלה עליהן מלך מלכי המלכים כו' וזהו מגיד מראשית אחרית פי' מגיד לשון המשכה כמו נהר דינור דנגיד ונפיק. שע"י בחי' ראשית שהוא יראה תתאה זכו לבחי' אחרית היינו יראה עילאה שע"ז אמרו אם אין חכמה אין יראה וזהו וכמורא גדול זו גילוי שבינה כו'. וכענין נעוץ תחלתן בסופן כו':

מנדבים חודשיים – 25

לזכות

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ולזכות

הרבנית הצדקנית,
הרבנית **חי' מושקא**

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **אברהם דוד**
ומרת **רחל לאה**

טיברג

* * *

לזכות

לוי וזוגתו מרת **רבקה לאה**

ובניהם חי' מושקא,
מנחם מענדל, ובתיה מינא

געלב

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **שרגא פייוועל**

בראוד

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **יוסף**

רסקין וכל משפחתו

שיתברכו בכל טוב סלה

* * *

לזכות

הבחור התמים **אליה**

סילפין

שיתברך בכל טוב סלה

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **נפתלי**

מיכאלאווסקי וכל משפחתו

שיתברכו בכל טוב סלה

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **אברהם**

אברמסון וכל משפחתו

שיתברכו בכל טוב סלה

* * *

לזכות

הבחור התמים **מיכאל**

זהבי

שיתברך בכל טוב סלה

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **ישראל מאיר**

אברמסון וכל משפחתו

שיתברכו בכל טוב סלה

* * *

לעילוי נשמת

הרה"ת **אברהם ישעי'**
בהרה"ת

עובדי' ע"ה

שטראקס

* * *

לזכות

בת שבע שתחי' בת

הרה"ת **יוחנן מרזוב**

וכל משפחתו

* * *

לזכות

דינה בת שבע בת

מאירה אסתר

שתתברך בכל טוב סלה

* * *

לזכות

פערל רייזל בת

אהובה ברכה

שתתברך בכל טוב סלה

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **יהושע**

בירקאוויץ

וכל משפחתו שיתברכו
בכל טוב סלה

* * *

לעילוי נשמת

רבקה אלטא בת

חנה לאה

עליה השלום

* * *

לעילוי נשמת

הילדה היקרה **עדאל**
שיינא ע"ה בת הרה"ת
מרדכי אליה יבדל לחיים
טובים וארוכים

האנאווער

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **אביגדור**

סימאנדס וכל משפחתו

שיתברכו בכל טוב סלה

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **חיים משה**

וזוגתו **מנוחה רחל** ובניהם

מנחם מענדל ופעסיא

שיתברכו בכל טוב סלה

* * *

לעילוי נשמת

ראובן אברהם בן אלתר
שלמה זלמן

תנצב"ה

* * *

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר'
שמואל אייזיק הלוי ע"ה

פאפאק

נפטר ליל ש"ק פ'
במדבר, ה' סיון ערב חג
השבועות, התשע"ב

ת.נ.צ.ב.ה.

נדפס על ידי ולזכות
משפחתו שיחיו לאורך
ימים ושנים טובות

* * *

לעילוי נשמת

בתיה בת שלמה הלוי
ע"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

* * *

לזכות

ולרפואה שלימה וקרובה
עבור

חי' אלה שתחי' בת **ריסא**

ולזכות

עמנואל בן חי' סאשה

* * *

לזכות

רפו"ש **ליוסף יצחק** בן
אירים

ודורי בן אורה

לזכות אשר בן רינה
לזיווג משורש נשמתו

ולגאולה שלימה של עם
ישראל בקרוב ממש

* * *

לזכות

לרפו"ש **לשאול אליהו**
שיחי' בן חנה רבקה
שתחי'

* * *

לזכות

מרת **חנה מינא** בת

שושנה אביבה

שתתברך בכל טוב סלה

* * *

לעילוי נשמת

הרחמים רבים **כתריאל**
שלום בן

הרחמים רבים **חיים**
יצחק ע"ה

נלב"ע ביום הש"ק ח'
תשרי תשס"ז

תנצב"ה

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **יונתן מיכאל**
הכהן

בן ריסא, וכל משפחתו

שיתברכו בכל טוב סלה

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **נחמן דוב**
שיחי'

בן מאלע, וכל משפחתו

שיתברכו בכל טוב סלה

* * *

לעילוי נשמת

יחזקאל בן **יוסף חיים**

ולעילוי נשמת

רבקה בת **יחזקאל**

* * *

לעילוי נשמת

ר' ראובן בן **ר' יוסף**
רובינשטיין ע"ה נדבת

חתנו **ר' מיכל קארצאג**

* * *

לזכות

בת מצוה

יהודית

כ"ח תמוז תשע"ג

ולזכות אחיותיה **חי'**
מושקא, זעלדא, ואחיה
שרגא פייוויש, מנחם
מענדל

נדבת הוריו

מרדכי אברהם ישעיהו
וזוגתו מרת **אסתר שפרה**

טלזנר

* * *

לזכות הרב ומשפיע
שמואל לו, שימשיך
בעבודתו הקודש

מאת תלמידו

שאול גנוגלי

* * *

לזכות

World Trade
Copiers

ואברהם הולצברג

שיתברכו בכל טוב סלה

* * *

לזכות

הת' **מנחם מענדל** בן
שיינא באשא

ליום הולדתו כ"ט תמוז

לברכה והצלחה בכל
המצטרך לו

לאריכות ימים ושנים
טובות

* * *

לזכות

אסתר בת

רחל

שתתברך בכל טוב סלה

* * *

לזכות

הילד חייל בצבאות ה'

אברהם זאב בן שיינא
באשא

ליום הולדתו כ"ב אלול

לשנת הצלחה רבה
ומופלגה בגו"ר

* * *

לזכות

ר' **לוי יצחק** הלוי

וזוגתו מרת **חנה**

קורינסקי

וכל יוצאי חלציהם

ולזכות

'חדר מנחם' מלבורן
אוסטרליה

מנדבים חודשיים - 50

לזכות

הרה"ת ר' **לוי הלוי** בן שרה

וזוגתו מרת **שיינא מלכה** בת רחל

ובניהם **יהודית, צבי הירש הלוי, חי' מושקא**
בת שיינא מלכה

שיתברכו בכל טוב סלה בבני חיי מזוני ובכולם רווחי

* * *

Refuah Sheleima for

Daniel Reuvein ben Dina

Donated

Anonymously

* * *

לזכות

משפחת **אהרן**

שיתברכו בכל טוב סלה בבני חיי מזוני ובכולם רווחי

* * *

לזכות

משפחת **באבי'ג**

שיתברכו בכל טוב סלה בבני חיי מזוני ובכולם רווחי

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **שלום דובער**

וזוגתו מרת **חי' מושקא**

גורביץ

וכל משפחתם

שיתברכו בכל טוב סלה בבני חיי מזוני ובכולם רווחי

מנדבים חודשיים - 150

לזכות

הרה"ת ר' **שמואל דוד** וזוגתו שיחיו

ניומאן

וכל משפחתם

שיתברכו בכל טוב סלה בבני חיי מזוני ובכולם רווחי

לזכות

ר' **יעקב בן חנה** שי'

גרסון

וכל משפחתו

שיתברכו בכל טוב סלה

לעילוי נשמת

הרה"ת הר' **אליהו ציון** בן הרה"ת ר' חנניה ומרת ברוכה

ולזכות

מרת **סופי'** בת גרז שתבדל לחיים טובים וארוכים

ולזכות

ר' **חיים שמעון** בן רחל, ומרת **חי' לאה** בת ראשקא שיחיו

נדבת

אוריאל בן סופי'

וזוגתו מרת **חנה טויבע** בת חי' לאה

ומשפחתם שיחיו

להצלחה רבה בגו"ר

השליח הרה"ת ר' **יוסף יצחק** וזוגתו מרת **שטערנא שרה** שיחיו

מינץ

לזכות

הילדים **מנחם מענדל, אייזיק גרשון, צמח, משה, וחי' מושקא** שיחיו

מינץ

שיהיו להם ברכות בכל מכל כל בטוב הנראה והנגלה, ושירוו מהם
הוריהם אידישע חסידישע נחת

נדבת

ר' **יוסף** הלוי וזוגתו מרת **חנה מלכה** שיחיו

גורביץ

לזכות

כל משפחתו

שיהיו להם ברכות בטוב הנראה והנגלה בכל מכל כל, ושירוו מהם
הוריהם אידישע חסידישע נחת

לימוד התורה יומם ולילה

היכל הלימוד
תפארת יצחק
שע"י יגדיל תורה

מוקם ב574 אמפייר בולברד.

פתוח 20 שעות ביממה

בשעות 6:00 בבוקר עד 2:00 בלילה

(בכל יום בשבת ובחול)

www.ChassidusOnline.org